

Jeugdoverlast op het Heijeplein

Succesfactoren die mogelijk hebben bijgedragen aan het terugdringen van
recidive bij vijf jeugdigen

Suzanne Dieteren

Politie Rotterdam, Wijkpolitie team West

27 mei 2013 te 's-Hertogenbosch

Jeugdoverlast op het Heijeplein

**Succesfactoren die mogelijk hebben bijgedragen aan het terugdringen
van recidive bij vijf jeugdigen**

Naam: Suzanne Dieteren
Studentnummer: 2027855

Afstudeerorganisatie: Politie Rotterdam, Wijkpolitie team West
Stagebegeleider: dhr. G.J.E. Tomassen
Eerste afstudeerdocent: mevr. P.F.H. Peters
Tweede afstudeerdocent: mevr. mr. M.M. Knapen

Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Locatie: 's-Hertogenbosch
Opleiding: HBO-Rechten
Schooljaar: 2012-2013
Afstudeerperiode: 4 februari 2013 t/m 27 mei 2013
Verschijning: 27 mei 2013 te 's-Hertogenbosch

Voorwoord

In het kader van mijn opleiding HBO-Rechten heb ik in de periode van 4 februari tot en met 27 mei 2013 bij de politie Rotterdam, Wijkbureau West in Dordrecht, gewerkt aan mijn afstudeeronderzoek. Het rapport dat voor u ligt, is hiervan het eindresultaat. In opdracht van Wijkbureau West heb ik onderzoek verricht naar mogelijke succesfactoren die hebben bijgedragen aan het terugdringen van recidive bij vijf individuen uit de overlastgevende jeugdgroep op het Heijplein in Dordrecht, zodat (juridische) interventies in de toekomst gericht en doelmatiger kunnen worden ingezet.

Allereerst wil ik mijn stagebegeleider dhr. G.J.E. Tomassen bedanken voor de goede begeleiding en de leuke stageperiode bij Wijkbureau West. Mijn stageperiode heb ik als zeer leuk en leerzaam ervaren. Ik weet nu hoe de politie als organisatie werkt, omdat ik bij alle politieactiviteiten aanwezig mocht zijn. Ik wil dan ook het hele Wijkpolitie team West bedanken voor hun openheid, behulpzaamheid en gezelligheid.

Tevens wil ik mijn afstudeerdocent mevr. P.F.H. Peters bedanken voor de begeleiding vanuit school. Dankzij haar feedback kon ik mijn onderzoek goed afbakenen en kreeg ik uiteindelijk vertrouwen in mezelf waardoor ik in staat was het onderzoek zo goed mogelijk uit te voeren.

Ten slotte wil ik mijn ouders bedanken voor het vertrouwen in mij en de steun die ze mij hebben geboden tijdens mijn opleiding.

Voor u ligt een rapport waar ik met veel plezier aan heb gewerkt.

Suzanne Dieteren

's-Hertogenbosch, mei 2013

Inhoudsopgave

Samenvatting

Lijst van afkortingen

Hoofdstuk 1 - Inleiding	7
Hoofdstuk 2 – Onderzoeksmethodiek	10
Hoofdstuk 3 - Krispijn en de jeugdoverlast.....	12
3.1 De ontstaansgeschiedenis.....	12
3.2 De definitie van jeugdoverlast.....	12
3.3 Huidige statistieken.....	14
3.4 De overlastgevende jeugdgroep op het Heijeplein	15
3.5 Tussenconclusie	16
Hoofdstuk 4 - Ingezette (juridische) interventies.....	17
4.1 Bekeuring	17
4.2 Sepot.....	17
4.2.1 Politiesepot.....	17
4.2.2 Sepot door het Openbaar Ministerie	17
4.3 Transactie.....	18
4.3.1 Politietransactie	18
4.3.2 Transactie door het Openbaar Ministerie	19
4.4 Halt-afdoening	19
4.5 Taskforce Overlast.....	20
4.6 TCOJ van het Veiligheidshuis	22
4.7 Dagvaarden	23
4.8 Tussenconclusie	23
Hoofdstuk 5 - Een succesvolle (juridische) interventie	24
5.1 Recidive.....	24
5.2 What works benadering	25
5.3 Tussenconclusie	26
Hoofdstuk 6 - Een analyse van de (juridische) interventies bij de vijf jeugdigen.....	27
6.1 Persoon A.....	27
6.1.1 Ingezette interventies en de effecten	27
6.1.1.1 Dossieronderzoek.....	27
6.1.1.2 Interview met wijkagent	28
6.1.1.3 Interview met medewerkster Bureau Jeugdzorg	28
6.1.2 Mogelijke succesfactoren	28

6.1.3 Toetsing aan What works benadering.....	29
6.1.4 Tussenconclusie.....	29
6.2 Persoon B.....	30
6.2.1 Ingezette interventies en de effecten	30
6.2.1.1 Dossieronderzoek.....	30
6.2.1.2 Interview met wijkagent	32
6.2.1.3 Interview met medewerkster William Schrikker Groep	32
6.2.2 Mogelijke succesfactoren	32
6.2.3 Toetsing aan What woks benadering.....	33
6.2.4 Tussenconclusie.....	34
6.3 Persoon C.....	34
6.3.1 Ingezette interventies en de effecten	34
6.3.1.1 Dossieronderzoek.....	34
6.3.1.2 Interview met wijkagent	35
6.3.1.3 Interview met medewerkster Bureau Halt	35
6.3.1.4 Interview met Persoon C	35
6.3.2 Mogelijke succesfactoren	35
6.3.3 Toetsing aan What works benadering.....	36
6.3.4 Tussenconclusie.....	36
6.4 Persoon D.....	36
6.4.1 Ingezette interventies en de effecten	37
6.4.1.1 Dossieronderzoek.....	37
6.4.1.2 Interview met wijkagent	37
6.4.1.3 Interview met Persoon D	37
6.4.2 Mogelijke succesfactoren	38
6.4.3 Toetsing aan What works benadering.....	38
6.4.4 Tussenconclusie.....	38
6.5 Persoon E.....	38
6.5.1 Ingezette interventies en de effecten	39
6.5.1.1 Dossieronderzoek.....	39
6.5.1.2 Interview met wijkagent	41
6.5.2 Mogelijke succesfactoren	41
6.5.3 Toetsing aan What works benadering.....	41
6.5.4 Tussenconclusie.....	42
Hoofdstuk 7 - Eindconclusies en aanbevelingen	43
7.1 Eindconclusies.....	43
7.2 Aanbevelingen.....	45
Literatuurlijst.....	46

Samenvatting

Ondanks verschillende (juridische) interventies die de afgelopen jaren zijn ingezet om de jeugdoverlast op het Heijeplein in Dordrecht te verminderen, blijft de jeugdoverlast een groot probleem. Wijkpolitie team West wil graag weten welke succesfactoren er kunnen worden aangewezen in de huidige (juridische) aanpak van jeugdoverlast bij vijf individuen op het Heijeplein, die mogelijk hebben bijgedragen aan het terugdringen van recidive. Hierdoor kan Wijkpolitie team West (juridische) interventies in de toekomst gericht en doelmatiger inzetten. Door middel van interviews met professionals uit het werkveld en de overlastgevende jeugdigen is geconcludeerd welke mogelijke succesfactoren er zijn.

De wijkagent denkt dat het een belangrijke factor is dat Persoon A weet dat hij in de gaten wordt gehouden door de politie. Volgens de medewerkster van Bureau Jeugdzorg hebben meerdere factoren een rol gespeeld bij de overlastvermindering. Volgens haar zijn mogelijke succesfactoren: de dagbesteding, de 17-jarige leeftijd van Persoon A, het feit dat hij weet dat zijn pakkans groot is als hij overlast pleegt, de invloed van zijn ouders en de goede, consequente communicatie die gepaard gaat met samenwerking tussen justitie en de verschillende hulpverleningsinstanties.

Bij Persoon B zijn de dagbesteding bij het arbeidstoeleidingscentrum en de afspraak met de reclassering dat hij om 20:00u thuis moet zijn de waarschijnlijke succesfactoren. De medewerkster van de William Schrikker Groep heeft de politie en de jongerenwerker ingelicht over deze afspraak en daardoor kunnen zij hierin een controlerende factor zijn. Begeleid wonen en de leeftijd van Persoon B kunnen er wellicht voor zorgen dat hij minder overlast gaat plegen. Daarnaast is ambulante zorg belangrijk voor de ontwikkeling van Persoon B, aangezien hij een IQ heeft van 52. Ten slotte is de vertrouwensband tussen de medewerkster van de William Schrikker Groep en Persoon B een waarschijnlijke succesfactor.

Volgens zowel de wijkagent als de medewerkster van Bureau Halt als Persoon C is de pakkans en het feit dat Persoon C weet dat hij door de politie in de gaten wordt gehouden belangrijk. Daarnaast is de rol van de ouders een mogelijke succesfactor. Ook heeft het bereiken van de leeftijd van zeventien jaar wellicht bijgedragen aan het feit dat Persoon C minder overlast pleegt. Ten slotte is de goede dagbesteding van Persoon C (kickboksen, bijbaan, school) een mogelijke succesfactor.

De manier waarop zijn ouders over hem denken is belangrijk voor Persoon D. Daarnaast geven zowel de wijkagent als Persoon D aan dat hij door MMA, zijn werk en school minder op het Heijeplein is. De pakkans blijkt ook een mogelijke succesfactor. Ten slotte geeft Persoon D aan dat hij denkt dat hij vanaf 2011 minder politieregistraties heeft, doordat hij de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt.

Volgens de wijkagent is de verhuizing naar een andere wijk, die het Handhavingsteam versneld heeft kunnen uitvoeren, als een succesvolle interventie aan te duiden bij Persoon E. Door die verhuizing kan Persoon E zich beter focussen op zijn opleiding, omdat hij geen afleiding meer heeft van andere jeugdigen die hem thuis opzoeken. De oplettendheid van de wijkagent heeft voor een succesvolle verhuizing gezorgd, aangezien de wijkagent heeft geadviseerd om de verhuizing naar een andere wijk te laten plaatsvinden in plaats van naar een andere woning in de wijk Krispijn.

Concluderend kan worden gesteld dat de overlast die de vijf jeugdigen veroorzaken vaak al door het natuurlijke proces van het ouder worden afneemt. Daarnaast blijkt dat er factoren zijn die door verschillende instanties kunnen worden gestimuleerd, zoals het zorgen voor een goede invulling van de dagelijkse activiteiten en het intensiveren van toezicht door de politie waardoor de pakkans bij overtredingen wordt vergroot. Als er daarnaast sprake is van positieve ondersteuning vanuit de ouders en een goede, consequente communicatie en samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstanties en justitie, dan kan in een aantal gevallen zeker worden bijgedragen aan het terugdringen van recidive.

Lijst van afkortingen

APV	Algemene Plaatselijke Verordening
BVH	Basisvoorziening Handhaving
BVI	Integrale Bevraging
BW	Burgerlijk Wetboek
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCV	Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
dhr.	de heer
DJI	Dienst Justitiële Inrichting
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
e.a.	en andere
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
IVRK	Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind
JIS	Jeugd Informatiesysteem
jo.	Juncto
mevr.	mevrouw
NJI	Nederlands Jeugd Instituut
OM	Openbaar Ministerie
TCOJ	Tijdelijk Casusoverleg Overlastgevende Jeugd
Wjz	Wet op de jeugdzorg
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (van het Ministerie van Veiligheid en Justitie)
WSG	William Schrikker Groep
WvSr	Wetboek van Strafrecht
WvSv	Wetboek van Strafvordering

Hoofdstuk 1 - Inleiding

Dit onderzoek is verricht voor het Wijkpolitie team West in Dordrecht. Team West is gevestigd in de wijk Krispijn aan de P.A. de Genestetstraat te Dordrecht. Er zijn 32 politieagenten werkzaam op deze locatie die dezelfde werkzaamheden uitvoeren als op elk ander politiebureau, maar dan op wijkniveau. Daarnaast is dit de standplaats van verschillende wijkagenten (Oud-Krispijn, Nieuw-Krispijn, Wielwijk, Crabbehof en industriegebied 'de Kil').

Aanleiding

In Dordrecht-West ligt de wijk Krispijn. Krispijn bestaat uit twee delen: Nieuw-Krispijn en Oud-Krispijn. Beide wijken liggen vlakbij de binnenstad van Dordrecht, ten zuiden van het Centraal Station.¹ Krispijn is genoemd naar de Krispijnseweg, tot 1904 een voormalige landweg. Oud-Krispijn ligt ten westen van de Krispijnseweg en Nieuw-Krispijn ligt ten oosten van deze weg. In Krispijn is er sprake van verschillende vormen van (jeugd)overlast zoals; drugsoverlast, wapen gerelateerde incidenten, diefstal, geluidsoverlast, geweld, vernielingen en bedreigingen.²

Ook op het Heijeplein, dat op de grens ligt tussen Oud-Krispijn en Nieuw-Krispijn, is er sprake van jeugdoverlast.³ Op het Heijeplein is er een overlast gevende jeugdgroep actief. De jeugdoverlast op het Heijeplein omvat scooters die te hard rijden, vernielingen, geluidsoverlast, asociaal verkeersgedrag en het achterlaten van afval.⁴ De overlast wordt geregistreerd in het Basisvoorziening Handhaving (hierna: BVH).⁵ Een aantal jongeren uit deze overlastgevende groep komt daarnaast ook in contact met justitie. Uit registraties van het Jeugd Informatiesysteem (hierna: JIS) blijkt dat deze incidenten vooral diefstal, belediging, inbraak en heling betreffen.⁶

Ondanks verschillende maatregelen daalden de overlastgevende incidenten vrijwel niet in de jaren tot 2006 en daarom is er door de gemeente Dordrecht voor gekozen om verschillende nieuwe interventies in te zetten om de jeugdoverlast te verminderen. Deze interventies kunnen worden ingezet naast de drie manieren waarop de politie lichte strafzaken zelf kan afhandelen, namelijk: bekeuren, politiesepot, transactie en Halt-afdoening.⁷

In 2008 is er gestart met de Beke-aanpak, ook wel shortlistmethodiek genoemd. Het doel van deze aanpak is het terugdringen van hinderlijke-, overlastgevende- en criminele jeugdgroepen in de woonomgeving.⁸ In deze aanpak worden de jeugdgroepen onderverdeeld en benoemd als een hinderlijke-, overlastgevende- of criminele jeugdgroep. Op basis van deze informatie wordt er per jeugdgroep een plan van aanpak opgesteld.

Op 9 maart 2009 is het Veiligheidshuis in Dordrecht geopend.⁹ Binnen het Veiligheidshuis vindt een integrale samenwerking plaats tussen strafrechtelijke partners, zorginstellingen en gemeentelijke partners. Zij komen onder eenduidige regie tot een ketenoverstijgende aanpak van complexe persoons-, systeem- en gebiedsgerichte problematiek om ernstige overlast en criminaliteit te bestrijden.¹⁰

Daarnaast is er eind 2010 in Krispijn gestart met de Taskforce Overlast, dit is een overkoepelende aanpak van overlast. De Taskforce Overlast heeft als doel overlast integraal aan te pakken.¹¹ De gemeente, het Openbaar Ministerie, woningbouwverenigingen, de sociale dienst, zorginstellingen, de belastingdienst en de politie werken samen om de overlastplegers aan te pakken.¹² De Taskforce Overlast bestaat uit verschillende fases en

¹ Zie bijlage 1 - Krispijn in kaart.

² BVH-meldingen overzicht per maand.

³ Zie bijlage 2 – Het Heijeplein.

⁴ D. Mekel en B. de Koning, 'Masterplan problematische jeugdgroepen District Dordrecht / Zwijndrechtse Waard', november 2012.

⁵ BVH: een politiesysteem waarin meldingen worden geregistreerd, aangiftes verwerkt en incidenten afgehandeld.

⁶ JIS: een systeem voor intern politiegebruik waarin personalia en foto's van een jeugdige staan en tevens instaat van welke jeugdgroep degene deel uitmaakt.

⁷ L. Janssen, *Handleiding jeugdrecht voor de politiepraktijk*, Amsterdam: Stapel & De Koning 2010, p 72.

⁸ Bijlage 17 - 'Themabijeenkomst jeugd', gemeente Dordrecht, 6 maart 2013.

⁹ 'Veiligheidshuis Dordrecht open', 10 maart 2009, <www.veiligheidshuizen.nl> (klik op: 'Dordrecht' en vervolgens op 'nieuws').

¹⁰ <www.veiligheidshuizen.nl>.

¹¹ Bijlage 5 – oriënterend gesprek dhr. B. Schouten (overlastcoördinator bij de politie), 4 maart 2013.

¹² Bijlage 4 – oriënterend gesprek dhr. B. Schouten (overlastcoördinator bij de politie), 19 februari 2013.

onderdelen om een overlastgevend persoon aan te pakken. Bij de groeps- en persoons-gerichte aanpak wordt aan elk individu het zogenoemd sociale aanbod gedaan. Dit aanbod richt zich op de elementen scholing, werk, zorgverlening, schulden, dagbesteding en huisvesting die de overlastgever heeft. Als de jeugdige het sociale aanbod niet accepteert of de overlast blijft aanhouden, wordt het Handhavingsteam ingezet op de jeugdige.

Het Handhavingsteam bestaat uit de volgende ketenpartners: de belastingdienst, de sociale dienst, de gemeente, woningbouwverenigingen, de politie en een GBA-controleur van de gemeente.¹³ Dit is een hardere manier van aanpakken, omdat de sociale kring (familie en vrienden) van de overlastgever bij deze aanpak betrokken wordt in het proces. Indien de aanpak van het Handhavingsteam niet helpt, krijgt de overlastgever een gebiedsverbod opgelegd door de burgemeester.

Het verschil tussen de bovengenoemde drie integrale aanpakken is dat de Beke-aanpak en de Taskforce Overlast pas worden ingezet indien er sprake is van veelvuldige en/of ernstige overlast, terwijl het Veiligheidshuis verschillende overlegvormen kent waarin jongeren worden besproken die zowel eenmalig als veelvoudige strafbare feiten hebben begaan. Het Veiligheidshuis richt zich dus vooral op strafbare gedragingen van jeugdigen en niet enkel op overlast zoals dit wel gebeurt bij de Beke-aanpak en de Taskforce Overlast. Daarnaast richten de Beke-aanpak en het Veiligheidshuis zich op jeugdigen en jongvolwassenen, terwijl de Taskforce Overlast enkel in bepaalde gebieden en op specifieke overlastgevers wordt ingezet.¹⁴

Probleembeschrijving

Uit cijfers blijkt dat jeugdoverlast een groot probleem blijft in de wijk Krispijn en op het Heijeplein.¹⁵ Het Wijkpolitie team West wil graag weten welke effecten de in de afgelopen vijf jaar ingezette (juridische) interventies hebben gehad op bepaalde individuen uit de overlastgevende jeugdgroep op het Heijeplein.

Doel- en vraagstelling

Dit rapport heeft als doel om een oordeel te geven over het succes van de ingezette (juridische) interventies bij vijf individuen uit de jeugdgroep op het Heijeplein, zodat deze (juridische) interventies in de toekomst gericht en doelmatiger kunnen worden ingezet door Wijkpolitie team West. Om dit doel te bereiken, dient een antwoord te worden geformuleerd op de volgende centrale vraag:

“Welke succesfactoren kunnen worden aangewezen in de huidige (juridische) aanpak van jeugdoverlast bij vijf individuen op het Heijeplein in Dordrecht, die mogelijk hebben bijgedragen aan het terugdringen van recidive?”

Door middel van de volgende deelvragen is de centrale vraag beantwoord:

- Waaruit bestaat de jeugdoverlast op het Heijeplein in Krispijn momenteel en wie veroorzaakt het?
- Welke (juridische) interventies worden er momenteel ingezet om de jeugdoverlast op het Heijeplein te verminderen en wat is het doel en de juridische grondslag van de betreffende interventie?
- Wat wordt er onder een succesvolle (juridische) interventie verstaan?
- Welke (juridische) interventies zijn er de afgelopen vijf jaar op de vijf individuen uit de overlast gevende jeugdgroep op het Heijeplein ingezet en welke factoren hebben mogelijk een positieve invloed gehad op de jeugdige bij de betreffende interventie?

¹³ Bijlage 17 – ‘Themabijeenkomst jeugd’, gemeente Dordrecht, 6 maart 2013.

¹⁴ Bijlage 5 – oriënterend gesprek B. Schouten (overlastcoördinator), 4 maart 2013.

¹⁵ BVH-meldingen overzicht per maand.

Opbouw van de scriptie

Allereerst zal in hoofdstuk twee worden ingegaan op de onderzoeksmethodiek. Er is voor een apart hoofdstuk gekozen, omdat er bepaalde kanttekeningen bij dit onderzoek horen. In hoofdstuk drie wordt ingegaan op de ontstaansgeschiedenis en de huidige statistieken van Krispijn en het Heijeplein. Daarnaast zal er in dit hoofdstuk een definitie worden gegeven van jeugdoverlast aan de hand van de wet en wordt de overlastgevende jeugdgroep op het Heijeplein in beeld gebracht. In het vierde hoofdstuk worden de (juridische) interventies, die zijn ingezet op de vijf overlastgevende jeugdigen op het Heijeplein, besproken. Hierbij worden het doel en de juridische grondslag van de betreffende interventie besproken. In hoofdstuk vijf wordt de definitie van een succesvolle (juridische) interventie toegelicht. Vervolgens wordt er in hoofdstuk zes per jeugdige geanalyseerd welke effecten de ingezette (juridische) interventies op deze jeugdige hebben gehad. Ook worden de factoren besproken die mogelijk een positieve invloed hebben gehad op de jeugdige bij de betreffende interventie. Ten slotte worden in het zevende hoofdstuk de eindconclusies en aanbevelingen gegeven. De bijlagen die bij dit rapport horen, zijn terug te vinden in een apart bijgeleverd document.

Opmerkingen

Indien er in dit rapport wordt gesproken over hij/zijn, kan hier tevens zij/haar worden gelezen. Wanneer er in dit rapport wordt gesproken over interventies wordt er altijd zowel juridische- als niet-juridische interventies bedoeld, tenzij het anders is vermeld. Hiervoor is gekozen, om de leesbaarheid te vergemakkelijken.

Hoofdstuk 2 – Onderzoeksmethodiek

Dit onderzoek betreft een praktijkgericht juridisch onderzoek. Er is vooral een kwalitatief onderzoek verricht. Het gaat bij een kwalitatief onderzoek om kwaliteiten, situaties, ervaringen, gebeurtenissen, perspectieven en belevingen in de sociale werkelijkheid en niet zozeer om cijfers en het verzamelen van meetbare gegevens. Er is vooral empirisch onderzoek verricht. Dit is een onderzoek waarbij personen worden ondervraagd en documenten worden geanalyseerd. De analyse van de interventies die op vijf individuen uit de overlastgevende jeugdgroep op het Heijplein zijn ingezet, staat in dit rapport centraal. In dit rapport is er met name gebruik gemaakt van rechtsbronnen, literatuuronderzoek en casestudy. Alle documenten en literatuur die gedurende het onderzoek zijn geraadpleegd, zijn onderworpen aan een inhoudsanalyse.

Voor het beantwoorden van de eerste deelvraag wordt door middel van de Wet op de jeugdzorg en de APV van Dordrecht aangegeven wat er onder jeugdoverlast wordt verstaan. Verder wordt er hieraan nadere uitleg gegeven door middel van het Burgerlijk Wetboek, het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Wetboek van Strafrecht. Tevens wordt het CCV, het WODC en de Veiligheidsmonitor geraadpleegd. Voor de beantwoording van de tweede deelvraag zijn er verschillende rechtsbronnen geraadpleegd, namelijk: de Gemeentewet, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering, het Besluit aanwijzing Halt-feiten, de Aanwijzing gebruik sepotgronden en de Beleidsregels toepassing Wet Maatregelen Bestrijding Voetbalvandalisme en Ernstige overlast van Dordrecht. Daarnaast is zijn er verschillende bronnen geraadpleegd. Er is een oriënterend gesprek met dhr. B. Schouten (overlastcoördinator bij de politie) geweest en er is tevens een gemeenteraadsvergadering bij de gemeente Dordrecht bijgewoond, de zogenoemde Themabijeenkomst jeugd, om een goed beeld te krijgen van de Taskforce Overlast. Ten slotte is er een TCOJ van het Veiligheidshuis bijgewoond, dit om een inzicht te krijgen in deze overlegvorm.¹⁶

In de derde deelvraag wordt antwoord gegeven op de vraag wat er in dit rapport onder een succesvolle (juridische) interventie wordt verstaan. Dit gebeurt door middel van verschillende bronnen. Zo is het Tijdschrift voor Criminologie en het WODC geraadpleegd. In de vierde deelvraag worden de dossiers van vijf jeugdigen geanalyseerd, zodat het duidelijk wordt welke interventie op welk incident is ingezet. Deze dossieranalyse is gedaan over de afgelopen vijf jaar (2009-2013). De namen van de vijf jeugdigen zijn vanwege de privacy geanonimiseerd. Vervolgens is er door middel van interviews bekeken welke effecten de ingezette interventies op de desbetreffende jeugdige hebben gehad en welke factoren mogelijk een positieve invloed hebben gehad op de jeugdige. Er hebben interviews plaatsgevonden met verschillende professionals uit het werkveld. De wijkagenten van Krispijn, dhr. E. van Katwijk en dhr. R. van Rooij, zijn geïnterviewd over de vijf jeugdigen. Daarnaast is mevr. H. Luts (medewerkster van de William Schrikker Groep) geïnterviewd over Persoon B die zij momenteel begeleidt.¹⁷ Tevens is mevr. M. van Es geïnterviewd (medewerkster van Bureau Jeugdzorg), zij begeleidt momenteel Persoon A. Ook heeft er een interview plaatsgevonden met mevr. A. van Helvoirt (medewerkster van Bureau Halt), zij doorloopt momenteel het Halt-traject met Persoon C. Ten slotte zijn Persoon C en Persoon D persoonlijk geïnterviewd.

De overlastgevende groep op het Heijplein bestaat uit ongeveer dertig jongeren in de leeftijd van zestien tot vierentwintig jaar. Hieruit zijn vijf jeugdigen gekozen voor dit onderzoek. De gekozen jeugdigen zijn tussen de zestien en negentien jaar oud. Hiervoor is gekozen, zodat er nog eventueel een follow-up onderzoek kan plaatsvinden, want een jeugdige is iemand tot en met drieëntwintig jaar. De individuen zijn enkel geanalyseerd over de afgelopen vijf jaar. Voor een vollediger beeld van de effecten van de ingezette interventies zou er dus de komende jaren verder onderzoek kunnen worden gedaan.

¹⁶ TCOJ staat voor Tijdelijk Casusoverleg Overlastgevende Jeugd en hier wordt in paragraaf 4.6 meer uitleg over gegeven.

¹⁷ William Schrikker Groep is een organisatie die hulp, advies en ondersteuning biedt wanneer in de thuissituatie van een minderjarige met een beperking ernstige opvoedingsproblemen ontstaan.

Daarnaast is er specifiek voor deze jeugdigen gekozen, omdat het verschillende 'soorten' jeugdigen zijn. Zo is er een veelpleger, een meeloper, een subleider, jeugdigen die misdrijven hebben gepleegd en jeugdigen met enkel overlastincidenten.

Dit rapport is een beperkt onderzoek, aangezien er enkel vijf individuen uit de overlastgevende jeugdgroep zijn geanalyseerd. Er kunnen dus geen betrouwbare conclusies in het algemeen worden getrokken over jeugdigen met de inzet van een interventie. De conclusies die in dit rapport worden getrokken zijn dus indicaties en niet als valide in het algemeen te beschouwen.

Bij de interviews met zowel de jeugdigen als de professionals uit het werkveld is er voor de vorm van een half-gestructureerd interview gekozen. Dat wil zeggen dat er voor de aanvang van het interview een lijst met onderwerpen, ook wel een topic list, is gemaakt waarover in het interview gesproken gaat worden. De geïnterviewde (respondent) heeft zelf ook inbreng in het interview en hierop heeft de onderzoeker tijdens het interview geanticipeerd. Er wordt echter niet afgeweken van het doel van het interview en er is altijd teruggekeerd naar de topic list. Dit wordt ook wel het kwalitatief interview genoemd. Dit is een vorm van informatieverzameling waarbij de interviewer uitgaat van een onderzoeksvraagstelling en probeert de leefwereld van de respondent te doorgronden. Er is voor deze vorm van interviews gekozen, omdat de onderzoeker dan flexibel kan zijn, aangezien de reactie van met name een jeugdige moeilijk vooraf in te schatten is en professionals vaak enthousiast meer vertellen over hun ervaringen in het algemeen.

Hoofdstuk 3 - Krispijn en de jeugdoverlast

In dit hoofdstuk wordt in de eerste paragraaf de ontstaansgeschiedenis van Krispijn besproken. Verder wordt het begrip jeugdoverlast gedefinieerd door middel van verschillende wetten in de tweede paragraaf. Daarna worden in de derde paragraaf de huidige statistieken van Krispijn besproken. Hierin wordt een beeld geschetst van de bevolking, het inkomen en de overlast in Krispijn. Ten slotte wordt in de vierde paragraaf de overlast gevende jeugdgroep op het Heijeplein in Krispijn in beeld gebracht.

3.1 De ontstaansgeschiedenis

In deze paragraaf wordt de ontstaansgeschiedenis van zowel Oud-Krispijn als Nieuw-Krispijn besproken. Met de bouw van Oud-Krispijn is gestart rond 1915 en Nieuw-Krispijn is vlak na de tweede wereldoorlog gebouwd.¹⁸

Oud-Krispijn is gebouwd in de jaren twintig van de vorige eeuw. Toentertijd bestond de wijk vooral uit eengezinswoningen in de sociale huursector. Het was een unieke wijk, niet alleen door de bijzondere architectuur, maar ook door het sociale karakter van de buurt. De bewoners voelden zich er thuis en de sociale samenhang was groot, maar in de jaren zeventig en tachtig veranderde de wijk. Bewoners zochten woonruimte in nieuwere woonwijken. Nieuwe bewoners vestigden zich in Oud-Krispijn. Dit waren vaak mensen uit de lagere inkomensgroepen, waaronder veel emigranten en vluchtelingen. De komst van nieuwe bewoners heeft er toe geleid dat de sociale samenhang in de wijk verminderde. Oud-Krispijn kreeg te maken met achteruitgang, een groeiende werkloosheid, jongeren met problemen en een dalende kwaliteit van de woningen.¹⁹ De eens zo vriendelijke buurt kwam in een neerwaartse spiraal terecht. Het economische klimaat verslechterde en ondernemers trokken weg. Niet alleen de woningen zorgden voor het imago van een probleemwijk, maar ook de hoge mutatiegraad, de onveiligheid, de criminaliteit, de drugs-handel, de parkeerdruk, het ontbreken van activiteiten voor de kinderen en de hoge werkloosheid.²⁰ Dit leidde tot verveling bij jongeren en had als gevolg overlastgevend gedrag. Begin jaren negentig beheersten probleemjongeren een aantal straten en pleinen in de wijk, waardoor de wijk onleefbaar werd. In 2000 startte het project Oud Krispijn Vernieuwt (2000-2013); dit betreft de herstructurering van het zuidelijk deel van de wijk.²¹ Doel van het project is om in de wijk de leefbaarheid te verbeteren, het aantal huurwoningen te verminderen en de sociale problemen op te lossen.²² In 2002 heeft Krispijn zijn eigen politiebureau gekregen, in een poging om de rust in de wijk te laten wederkeren.

Nieuw-Krispijn is vlak na de tweede wereldoorlog (de Wederopbouw) gebouwd. De bebouwing is vrij dicht en er zijn zowel huurwoningen als koopwoningen in de wijk. De woningen bestaan voor de helft uit eengezinswoningen en voor de andere helft uit portiekflats. Zowel de huurprijzen als de kooprijzen van de woningen zijn laag in vergelijking met andere wijken in de stad.²³ De problematiek in Nieuw-Krispijn bevindt zich vooral achter de voordeur en niet op straat zoals in Oud-Krispijn. Daardoor oogt Nieuw-Krispijn rustiger dan Oud-Krispijn.

3.2 De definitie van jeugdoverlast

In deze paragraaf wordt het begrip jeugdoverlast gedefinieerd. Er wordt besproken wanneer er sprake is van een jeugdige en wanneer er sprake is van overlast op grond van de wet. Tevens wordt er besproken wanneer iemand berecht wordt volgens het jeugdstrafrecht of volgens het volwassenenstrafrecht. Indien iemand wordt berecht volgens het jeugdstrafrecht zijn de artikelen 77a tot en met 77hh Wetboek van Strafrecht (hierna: WvSr) en de artikelen 486 tot en met 505 Wetboek van Strafvordering (hierna: WvSv) van

¹⁸ 'Dordrecht, Krispijn', <www.kennisbank.platform31.nl> (zoek op: Dordrecht).

¹⁹ 'Dordrecht, Oud-Krispijn', <www.kennisbank.platform31.nl> (zoek op: Dordrecht).

²⁰ 'Rapport Historisch Onderzoek Oud-Krispijn', 18 augustus 2010, <www.cms.dordrecht.nl> (zoek op: Oud-Krispijn).

²¹ Nederlandse Woonbond, 'Oud-Krispijn vernieuwt, met bewoners in de hoofdrol', <www.woonbond.nl/downloads> (zoek op: opbouw Krispijn).

²² Nederlandse Woonbond, 'Oud-Krispijn vernieuwt, met bewoners in de hoofdrol', <www.woonbond.nl/downloads> (zoek op: opbouw Krispijn).

²³ 'Dordrecht, Nieuw-Krispijn', <www.kennisbank.platform31.nl> (zoek op: Dordrecht).

toepassing.

In beginsel is op grond van artikel 77a WvSr het jeugdstrafrecht van toepassing op personen die ten tijde van het begaan van een strafbaar feit tussen de twaalf en achttien jaar zijn. Hierop bestaan twee uitzonderingen. De eerste uitzondering is dat ten aanzien van personen die ten tijde van het begaan van een strafbaar feit de leeftijd tussen zestien en achttien jaar hebben, het mogelijk is dat de rechter bepaalt dat diegene worden berecht volgens het volwassenenstrafrecht en niet volgens het jeugdstrafrecht.²⁴

De tweede uitzondering is dat ten aanzien van degene die ten tijde van het begaan van het strafbare feit de leeftijd tussen de achttien en eenentwintig jaar hebben, de rechter kan bepalen dat het jeugdstrafrecht van toepassing is in plaats van het volwassenenstrafrecht.²⁵ De rechter kan deze uitzonderingen bepalen op de volgende gronden: de ernst van het begane feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan.²⁶

Op grond van artikel 1 lid 1 van de Wet op de jeugdzorg (hierna: Wjz) zijn er drie mogelijkheden wanneer er sprake kan zijn van een jeugdige.

De eerste mogelijkheid is dat een jeugdige een persoon is die de meerderjarigheidsleeftijd nog niet heeft bereikt.²⁷ Op grond van artikel 1:233 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) is een persoon minderjarig indien hij de leeftijd van achttien jaar niet heeft bereikt en niet gehuwd of geregistreerd is dan wel gehuwd of geregistreerd is geweest of met toepassing van artikel 1:253ha BW meerderjarig is verklaard. Uit artikel 486 WvSv blijkt dat niemand strafrechtelijk kan worden vervolgd wegens een feit begaan voordat hij de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt. Dit betekent dus dat een jeugdige in beginsel de leeftijd heeft tussen de twaalf en achttien jaar.

De tweede mogelijkheid is dat een jeugdige een persoon is die de meerderjarigheidsleeftijd heeft bereikt, maar dat er op grond van artikel 77c WvSr het jeugdstrafrecht van toepassing is.²⁸ Zoals hierboven reeds is besproken betekent dit dat ten aanzien van degene die ten tijde van het begaan van het strafbare feit de leeftijd tussen de achttien en eenentwintig jaar heeft, de rechter kan bepalen dat het jeugdstrafrecht geldt in plaats van het volwassenenstrafrecht.

De derde mogelijkheid is dat een jeugdige een persoon is die de meerderjarigheidsleeftijd doch niet de leeftijd van drieëntwintig jaar heeft bereikt en waarbij toezicht van jeugdzorg is, waarbij die was aangevangen of waarvan de aanvraag was ingediend vóór het bereiken van de meerderjarigheidsleeftijd.²⁹ Dit betekent dus dat een jeugdige ook iemand kan zijn tussen de achttien en de drieëntwintig jaar, maar dan moet diegene wel onder toezicht van jeugdzorg zijn of moet dit aangevraagd zijn voordat hij de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt.

Er kan dus sprake van een jeugdige zijn indien iemand tussen de twaalf en drieëntwintig jaar is.

Het is moeilijk om van overlast een duidelijke definitie te geven. Overlastgevend gedrag speelt zich vaak af in het grensgebied tussen hinderlijk gedrag dat niet strafbaar is en licht strafbaar gedrag. Hinderlijk gedrag is bijvoorbeeld luidruchtigheid. Licht strafbaar gedrag zijn bijvoorbeeld overtredingen op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (hierna: APV). Wat het nog ingewikkelder maakt, is dat het gedrag dat omwonenden als overlast ervaren, niet per definitie overlast is, maar vaak sociaal onaanvaardbaar gedrag is.³⁰ Sociaal onaanvaardbaar gedrag is niet strafbaar en heeft te maken met normen en waarden, bijvoorbeeld schreeuwen over straat.

²⁴ Artikel 77b Wetboek van Strafrecht.

²⁵ Artikel 77c Wetboek van Strafrecht.

²⁶ Artikel 77b lid 1 Wetboek van Strafrecht.

²⁷ Artikel 1 lid 1 sub 1 Wet op de jeugdzorg.

²⁸ Artikel 1 lid 1 sub 2 Wet op de jeugdzorg.

²⁹ Artikel 1 lid 1 sub 3 Wet op de jeugdzorg.

³⁰ B.M.W.A. Beke, A.P. Wijk, H.B. Ferwerda, *'Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld : tussen rondhangen en bende-vorming'*, Amsterdam: SWP 2006.

Volgens het Nederlands Jeugd Instituut (hierna: NJI) is jeugdoverlast een groepsgedrag dat jongeren in de leeftijd tot drieëntwintig jaar in de openbare ruimte vertonen en dat andere gebruikers van die openbare ruimte en omwonenden als hinderlijk of overlastgevend ervaren.³¹

Op grond van artikel 1:1 sub a van de APV van Dordrecht is een openbare plaats een voor het publiek toegankelijke plaats, waaronder begrepen de weg als bedoeld onder b. Een weg is een voor allen voor het openbaar verkeer openstaande weg of pad met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanalen, op grond van artikel 1 lid 1 sub b van de Wegenverkeerswet. In de APV van Dordrecht staat geen algemene definitie van overlast. In de APV zijn in aparte afdelingen verschillende soorten hinderlijk- en overlastgevend gedrag opgenomen en vervolgens gedefinieerd. Zoals samenscholing, hinderlijk gedrag op openbare plaatsen, hinderlijk gedrag in het voor publiek toegankelijke ruimten, hinderlijk drankgebruik, stankoverlast, drugsoverlast, geluidsoverlast en overlast van fiets of bromfiets.

Overlast is vaak een subjectieve ervaring, zoals blijkt uit het hierboven genoemde. Elke persoon heeft andere normen en waarden en daarom heeft iedereen een andere grens van wat hij overlastgevend vindt. Daarentegen is criminaliteit objectief bepaald. Criminaliteit bestaat uit feiten die in een wettelijke bepaling strafbaar zijn gesteld. Criminaliteit wordt als een sociaal construct gezien, dit wil zeggen dat het tijd- en plaatsgebonden is. Dit betekent dat criminaliteit van maatschappij tot maatschappij kan verschillen door de heersende normen in een land.³²

3.3 Huidige statistieken

In deze paragraaf worden verschillende statistieken van zowel Oud-Krispijn als Nieuw-Krispijn beschreven. Er wordt een beeld geschetst van de bevolking, het inkomen en de overlast in de wijken. Er zijn onder andere cijfers geraadpleegd van het Centraal Bureau voor de Statistiek en de Veiligheidsmonitor 2011 van Dordrecht.

In totaal wonen er 10 880 mensen in Oud-Krispijn, waarvan ongeveer 34% in de leeftijd van 0 tot 25 jaar. In Nieuw-Krispijn wonen in totaal 5 040 mensen, waarvan ongeveer 29% in de leeftijd van 0 tot 25 jaar.³³ Dit betekent dat ongeveer een derde deel van de inwoners in de wijken tussen de 0 en 25 jaar is, dat is in verhouding vrij veel.

Het gemiddeld besteedbaar inkomen in Oud-Krispijn is €26 900 en in Nieuw-Krispijn is dit €23 400.³⁴ Deze bedragen liggen aanzienlijk lager dan het gemiddeld besteedbaar inkomen in Dordrecht, dit is namelijk €33 100. Dit betekent dat er in Krispijn eerder sprake kan zijn van armoede dan in het algemeen in Dordrecht.

In totaal zijn er in 2011 in Dordrecht 1250 meldingen van overlastgevende jeugd geweest en hiervan waren 351 meldingen in West. Dit ten opzichte van 1407 meldingen in totaal in Dordrecht in 2010, waarvan 280 meldingen in West. Het is opvallend dat de meldingen in 2011 in totaal in Dordrecht zijn gedaald ten opzichte van 2010, terwijl de meldingen in West juist zijn gestegen ten opzichte van 2010.³⁵

De onderstaande tabel komt uit de Veiligheidsmonitor 2011 van Dordrecht. Er worden cijfers vergeleken van Dordrecht in totaal en Dordrecht onderverdeeld in het Centrum, West en Oost. Er wordt een vergelijking gemaakt van het jaar 2011 ten opzichte van 2009. Een rapportcijfer wordt gegeven tussen de één en de tien. Hoe lager het rapportcijfer is, hoe beter. In de vakken waar geen cijfer, maar een punt staat, zijn er onvoldoende waarnemingen geweest. De blauwe cijfers zijn gunstige ontwikkelingen en de rode cijfers zijn ongunstige ontwikkelingen.³⁶

³¹ <www.nji.nl> (klik via 'kennis' op 'overlast' en vervolgens op 'definitie').

³² E. Kolthoff, *Basisboek criminologie*, Den Haag: Boom Lemma uitgevers 2011, p. 15.

³³ 'Gemeente Dordrecht op maat', 2012, tabel 10.1, <www.cbs.nl> (zoek op: inwoners Krispijn).

³⁴ Onderzoekcentrum Drechtsteden, (klik op: 'cijfers en trends' en 'huishoudinkomen'), laatst gewijzigd: 25-09-2012.

³⁵ 'Staat van veiligheid 2012' Afdeling openbare orde en veiligheid, tabel 13, <www.dordtveilig.nl>.

³⁶ Veiligheidsmonitor 2011 Dordrecht, tabel 2, p. 3.

	Centrum		West		Oost		totaal	
	2009	2011	2009	2011	2009	2011	2009	2011
inwoners waarden Dordrecht als veilige stad								
rapportcijfer veiligheid	6,6	6,6	6,4	6,2	7,0	7,2	6,7	6,8
inwoners ervaren minder sociale overlast								
schaalscore sociale overlast ¹	3,5	3,6	3,0	3,0	1,2	1,2	2,3	2,3
inwoners voelen zich minder bedreigd								
schaalscore bedreiging ¹	.	2,2	2,2	2,2	1,0	1,0	1,6	1,6
inwoners ervaren minder overlast van vermogensdelicten								
schaalscore overlast vermogensdelicten ¹	3,8	3,1	.	3,3	2,6	2,6	3,2	2,9

Uit de tabel blijkt dat in het Centrum en in het totaal in Dordrecht een afname is van het door inwoners ervaren overlast van vermogensdelicten in 2011 ten opzichte van 2009. In stadsdeel Oost is er sprake van een verbetering van het veiligheidsgevoel in 2011 ten opzichte van 2009, terwijl dit in West juist verslechterd is. De rest van de cijfers zijn in de stadsdelen in 2009 ten opzichte van 2011 vrijwel gelijk gebleven, al is het vrij opvallend dat er bij elk stadsdeel een hoog cijfer wordt toegekend aan de waardering van Dordrecht als een veilige stad. Dit betekent dus dat de inwoners Dordrecht niet echt een veilige stad vinden.

3.4 De overlastgevende jeugdgroep op het Heijeplein

In deze paragraaf wordt de Beke-aanpak beknopt uitgelegd, omdat op grond van deze aanpak de jeugdgroep op het Heijeplein is benoemd als overlastgevende jeugdgroep. Daarnaast wordt er ingezoomd op de overlast gevende jeugdgroep op het Heijeplein. De jeugdgroep wordt in kaart gebracht en er wordt tevens besproken welke overlast zij als groep veroorzaken.

In 2012 zijn er in Dordrecht vijftien hinderlijke jeugdgroepen, zes overlastgevende jeugdgroepen en nul criminele jeugdgroepen.³⁷ Dit is bepaald volgens de Beke-aanpak, ook wel shortlistmethodiek genoemd. Het doel van deze aanpak is het terugdringen van hinderlijk-, overlast gevend- en crimineel gedrag in de woonomgeving.³⁸ Bij de aanpak zijn altijd de gemeente, de regiopolitie, het Openbaar Ministerie en organisaties voor jeugd- en jongerenwerk betrokken. Afhankelijk van bestaande overlegvormen of de problematiek kunnen tevens andere organisaties bij de aanpak betrokken worden, zoals de leerplichtambtenaar, Bureau Halt, Bureau Jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming of onderwijsinstellingen.³⁹ Één keer per jaar komt er een gezamenlijke taxatie van problematische jeugdgroepen in Dordrecht. Er wordt besproken voor welke jeugdgroep extra inzet nodig is. De problematische jeugdgroepen in Dordrecht worden in beeld gebracht en benoemd tot hinderlijke-, overlastgevende- of criminele jeugdgroep. De aanpak van deze groepen gebeurt door het opstellen van een specifiek op de jeugdgroep gericht plan van aanpak, waarbij duidelijk wordt aangegeven welke instantie waar verantwoordelijk voor is. Het plan van aanpak wordt uitgevoerd in de volgende drie onderdelen:

- domeingerichte aanpak
- groepsgerichte aanpak
- persoonsgerichte aanpak.

Er wordt eerst bekeken of er aanpassingen in de omgeving (domeingerichte aanpak) kunnen worden gedaan, zoals meer verlichting of het verwijderen van struikgewas of meer

³⁷ D. Mekel en B. de Koning, 'Masterplan problematische jeugdgroepen District Dordrecht / Zwijndrechtse Waard', november 2012.

³⁸ Bijlage 17 - 'Themabijeenkomst jeugd', gemeente Dordrecht, 6 maart 2013.

³⁹ www.beke.nl (klik op: 'Bureau Beke', zoek op: 'shortlistmethodiek of groepsaanpak').

toezicht. Hierna wordt de groepsgerichte aanpak toegepast, hierin wordt een alternatieve vrijetijdsbesteding bedacht, zoals een sportveldje. Ten slotte is er de persoonsgerichte aanpak, deze is gericht op de jeugdige zelf en meestal ook op zijn ouders. Deze aanpak wordt ingezet als er sprake is van meerdere problemen, bijvoorbeeld problemen op school en schulden.⁴⁰

De jeugdgroep op het Heijeplein is benoemd als overlastgevende jeugdgroep.⁴¹ Volgens de Beke-aanpak is er sprake van een overlastgevende jeugdgroep, indien deze groep nadrukkelijk aanwezig is, af en toe provocerend kan optreden, omstanders wel eens lastig valt (uitschelden of zelfs intimideren) en regelmatig allerlei zaken vernielt. Geweldsgebruik wordt niet geschuwd en de groepsleden zijn minder goed te corrigeren. De lichtere vormen van criminaliteit waar de groep zich schuldig aan maakt, worden doelbewust gepleegd en de groep is bezig om te zorgen dat ze niet gepakt wordt door de politie.⁴²

Het Heijeplein ligt op een steenworp afstand van het politiebureau West.⁴³ Deze overlastgevende groep bestaat uit ongeveer dertig (variërende) jongeren in de leeftijd van zestien tot drieëntwintig jaar. Veel jongeren hebben een laag IQ en sommige zijn licht verstandelijk beperkt. De groep is vooral van Marokkaanse afkomst en woont in Nieuw Krispijn. De buurtbewoners en passanten ondervinden veel overlast van de groep, zoals scooters die te hard rijden, vernielingen, geluidsoverlast, asociaal verkeersgedrag en het achterlaten van afval. Meer dan de helft van de jongeren uit deze groep komt in contact met justitie. In registraties uit het JIS komen de jongeren fors naar voren wat betreft diefstal, belediging, inbraak en heling.⁴⁴

3.5 Tussenconclusie

De ontstaansgeschiedenis van Krispijn speelt een rol bij de jeugdoverlast op het Heijeplein. Er zijn veel eengezinswoningen in de sociale huursector in Krispijn. Dit is aantrekkelijk voor mensen die een laag inkomen hebben. Door de multiculturalisering en het hoge aantal jongeren dat in Krispijn woont, is er regelmatig sprake van overlast. Jongeren van een bepaalde cultuur vormen samen een groep en veroorzaken overlast. De overlastgevende jeugdgroep op het Heijeplein bestaat vooral uit Marokkaanse jongeren. De overlast bestaat vooral uit scooters die te hard rijden, vernielingen, geluidsoverlast, asociaal verkeersgedrag en het achterlaten van afval.

⁴⁰ 'Bijlage 17 – 'Themabijeenkomst jeugd', gemeente Dordrecht, 6 maart 2013.

⁴¹ D. Mekel en B. de Koning, 'Masterplan problematische jeugdgroepen District Dordrecht / Zwijndrechtse Waard', november 2012.

⁴² www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl (klik op: 'jeugdgroepen').

⁴³ Bijlage 3 – Bureau t.o.v. plein

⁴⁴ D. Mekel en B. de Koning, 'Masterplan problematische jeugdgroepen District Dordrecht / Zwijndrechtse Waard', november 2012.

Hoofdstuk 4 - Ingezette (juridische) interventies

Uit artikel 40 lid 2 sub a van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (hierna: IVRK) blijkt dat het strafbare feit dat wordt gepleegd wettelijk verboden moet zijn op het tijdstip van het handelen of nalaten. Tevens is een kind onschuldig tot zijn onschuld volgens de wet is bewezen op grond van artikel 40 lid 2 sub b IVRK. Daarnaast moet het belang van het kind altijd voorop staan bij alle maatregelen die genomen worden betreffende kinderen op grond van artikel 3 lid 1 IVRK. De afgelopen vijf jaar zijn er verschillende interventies op de vijf overlast gevende jeugdigen op het Heijplein ingezet door politie en justitie. Er zijn interventies die politie en justitie zelf kunnen inzetten, zoals bekeuren, seponeren, transactie aanbieden en dagvaarden. Daarnaast kan een jeugdige ook doorverwezen worden naar Bureau Halt, besproken worden in het TCOJ van het Veiligheidshuis of in de Taskforce Overlast terecht komen. In dit hoofdstuk worden de bovengenoemde zeven interventies besproken.

4.1 Bekeuring

De politie kan iemand bekeuren voor verschillende feiten die in het Feitenboekje van de politie staan. Het Feitenboekje betreft een lijst met misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen.⁴⁵ Voorbeelden waarvoor iemand bekeurd kan worden zijn: afval op straat achterlaten en fout parkeren. Over een misdrijf, bijvoorbeeld rijden onder invloed, beslist de officier van justitie uiteindelijk. Mensen die het niet eens zijn met een bekeuring, kunnen bezwaar instellen bij de officier van justitie. Dit kan schriftelijk binnen zes weken na de verzenddatum van de ontvangen bekeuring.⁴⁶ In afwachting van het oordeel van de officier van justitie hoeft de boete nog niet betaald te worden. De officier van justitie moet binnen zestien weken na het ontvangen van het bezwaar schriftelijk beslissen of het bezwaar wel of niet gegrond wordt verklaard en of de bekeuring eventueel wordt verlaagd of vernietigd. Tegen de beschikking van de officier van justitie zou er, binnen zes weken na de verzenddatum van deze beschikking, een schriftelijk beroep bij de kantonrechter kunnen worden ingesteld.⁴⁷

4.2 Sepot

In deze paragraaf wordt het juridisch kader geschetst van het politiesepot en een sepot opgelegd door het Openbaar Ministerie. Ze betreffen beide een vorm van buitengerechtelijke afdoening. Een sepot wordt als volgende gedefinieerd: de beslissing om niet of niet verder te vervolgen.⁴⁸

4.2.1 Politiesepot

Dit sepot is niet in de wet geregeld. Bij een politiesepot besluit de politie om van een bepaalde zaak geen proces-verbaal op te maken. Dit betekent dat de zaak geen strafrechtelijk vervolg krijgt.⁴⁹ Het politiesepot wordt gezien als een interne afdoening; de politie geeft een waarschuwing en maakt een interne registratie, de zogenoemde mutatie. Dit gebeurt meestal bij zeer jeugdige verdachten, lichte strafbare feiten en first offenders.⁵⁰ Een first offender is een persoon die nog niet eerder met justitie in aanraking is geweest en dus nog een blanco strafblad heeft.

4.2.2 Sepot door het Openbaar Ministerie

Uit het opportuniteitsbeginsel vloeit voort dat de officier van justitie geen plicht tot vervolgen heeft op grond van artikel 167 lid 2 WvSv jo. artikel 242 lid 2 WvSv.⁵¹ De officier van justitie is tot seponeren bevoegd zolang het onderzoek ter terechtzitting nog niet is aangevangen.⁵² Er zijn twee soorten sepots:

⁴⁵ Muldergedragingen zijn lichte verkeersovertredingen die via de 'Wet Administratieve Handhaving Verkeersvoorschriften' worden afgehandeld.

⁴⁶ Artikel 6:7 Algemene wet bestuursrecht.

⁴⁷ Artikel 9 lid 1 Wet Administratiefrechtelijke Handhaving Verkeersvoorschriften.

⁴⁸ J.M. Reijntjes, *Nederlandse Strafvordering*, Deventer: Kluwer 2009, p. 51.

⁴⁹ L. Janssen, *Handleiding jeugdrecht voor de politiepraktijk*, Amsterdam: Stapel & De Koning 2010, p. 72.

⁵⁰ A. Bunthof & S. Polak, *Praktisch Jeugd(straf)recht*, Groningen: Noordhoff uitgevers 2011, p. 81.

⁵¹ Aanwijzing gebruik sepotgronden.

⁵² Artikel 242 lid 2 Wetboek van Strafvordering.

- het technisch sepot. Hier is sprake van indien de officier van justitie een strafzaak seponneert, omdat hij van mening is dat een vervolging niet tot een veroordeling kan leiden, doordat er bijvoorbeeld onvoldoende bewijs aanwezig is of wanneer een zaak is verjaard.⁵³
- het beleidssepot, ook wel opportuniteitssepot. Hier is sprake van indien de officier van justitie denkt dat een veroordeling wel mogelijk is, maar van vervolging wordt afgezien op gronden van opportuniteit.⁵⁴ Dit kan bijvoorbeeld zo zijn wanneer de verdachte in een bijzondere relatie tot het slachtoffer stond, de verdachte enorme media-aandacht heeft gehad of de verdachte al anders is gestraft, bijvoorbeeld doordat hij is ontslagen. Een beleidssepot is weer onder te verdelen in een voorwaardelijk- of een onvoorwaardelijk sepot.

Een voorwaardelijk sepot kan de officier van justitie opleggen op grond van artikel 167 lid 2 WvSv jo. artikel 244 lid 3 WvSv. Een voorwaardelijk sepot wil zeggen dat een zaak wordt geseponeerd onder bepaalde voorwaarden. Hierbij stelt de officier van justitie de vervolgingsbeslissing uit in de hoop dat de verdachte zich aan de bepaalde voorwaarden houdt, zodat na een gestelde termijn de zaak definitief geseponeerd kan worden.⁵⁵ Voor de grenzen van de voorwaarden kan aansluiting worden gezocht bij artikel 14c WvSr. De voorwaarden mogen geen vrijheidsbenemende maatregelen bevatten. Andere bijzondere voorwaarden die het gedrag van de verdachte betreffen zijn wel mogelijk.

Een voorwaardelijk sepot heeft vaak met de persoonlijke omstandigheden van een verdachte te maken, bijvoorbeeld zijn gezondheidstoestand. De zaak is vaak wel bewijsbaar, maar de verdachte krijgt dan vanwege zijn persoonlijke omstandigheden niet meteen een straf opgelegd. De voorwaarden gaan vaak gepaard met een proeftijd van één of twee jaar. Het is dus een soort stok achter de deur. Niet elke zaak is geschikt om voorwaardelijk te seponeren. Het gaat vaak om geringe feiten waarbij de verdachte en het slachtoffer het weer goed hebben gemaakt en de situatie veranderd is, bijvoorbeeld bij een scheiding na huiselijk geweld. De verdachte krijgt dan begeleiding door de reclassering en de insteek is dat als deze hulpverlening goed verloopt, de zaak onvoorwaardelijk wordt geseponeerd. Mocht hij in de proeftijd weer de fout in gaan, dan wordt de voorwaardelijk geseponeerde zaak alsnog aan de rechter voorgelegd.

4.3 Transactie

In deze paragraaf wordt het juridisch kader van de politietransactie en de transactie aangeboden door het Openbaar Ministerie (OM-transactie) besproken. Ze betreffen beide een vorm van buitengerechtelijke afdoening.

4.3.1 Politietransactie

De officier van justitie kan persoonlijk of de politie de bevoegdheid verlenen om voor een aantal strafbare feiten een verdachte een transactie aan te bieden op grond van artikel 74c WvSr. Een politietransactie kan in beginsel alleen ten aanzien van overtredingen worden opgelegd en aan personen die de leeftijd van twaalf jaar hebben bereikt.⁵⁶ De transactie geschiedt door middel van een betaling van een bepaalde geldsom op grond van artikel 74c lid 2 WvSr. Indien de persoon de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en het gaat om overtredingen en misdrijven van eenvoudige aard als bedoeld in artikel 74 lid 1 WvSr, dan bedraagt de geldsom maximaal €350.⁵⁷ Voor personen tussen de twaalf en de achttien jaar is dit bedrag maximaal €175. Door de transactie te betalen, kan de overtreder voorkomen dat hij gedagvaard zal worden. Tegen een politietransactie kan geen beroep of bezwaar worden aangetekend. Als de politietransactie niet wordt betaald, wordt het doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie en zal de zaak voor de rechter komen. De incidenten die voor een politietransactie in aanmerking komen staan in de bijlagen van het Besluit OM-afdoening. Tot en met 31 maart 2013 stonden de incidenten ook genoemd in de bijlagen van Transactiebesluit 1994, maar deze zijn vervallen. Voorbeelden van inci-

⁵³ J.M. Reijntjes, *Nederlandse Strafvordering*, Deventer: Kluwer 2009, p. 53.

⁵⁴ Aanwijzing gebruik sepotgronden.

⁵⁵ P.A.M. Mevis, *Capita Strafrecht, een thematische inleiding*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2009, p. 407.

⁵⁶ artikel 74c lid 1 Wetboek van Strafrecht.

⁵⁷ artikel 74c lid 3 Wetboek van Strafrecht.

denten die in aanmerking komen voor een politietransactie zijn: openbare dronkenschap of een persoon die een voertuig bestuurt, terwijl hij de leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt.

4.3.2 Transactie door het Openbaar Ministerie

De officier van justitie kan op grond van artikel 74 WvSr een of meer voorwaarden stellen ter voorkoming van de strafvervolgning van een verdachte. Het doel is het vermijden van een openbaar strafproces. De officier van justitie kan alleen een transactie aanbieden wegens overtredingen en misdrijven waarop wettelijk geen gevangenisstraf van zes jaar of meer staat.⁵⁸ De voorwaarden die de officier van justitie kan opleggen worden genoemd in artikel 74 lid 2 WvSr. Zoals uit dit artikel blijkt, kan het een geldsom, taakstraf, vergoeding van schade, uitlevering van voorwerpen of ontneming van wederrechtelijk voordeel betreffen. Indien er aan de voorwaarden wordt voldaan, vervalt het recht tot strafvordering. Op grond van artikel 68 WvSr kan namelijk niemand worden vervolgd wegens een feit waarvoor diegene al eens vervolgd is. Beroep of bezwaar is niet mogelijk, omdat de verdachte de transactie kan weigeren.

Uit het bovengenoemde blijkt dat een OM-transactie en een voorwaardelijk sepot nogal wat overeenkomsten hebben. Ze betreffen beide een vorm van buitengerechtelijke afdoening. Als er bij beide aan de overeengekomen voorwaarden is voldaan, mag het Openbaar Ministerie de verdachte niet nog eens voor hetzelfde delict vervolgen.⁵⁹ Tot een voorwaardelijk sepot of een OM-transactie mag alleen worden overgegaan wanneer de officier van justitie redelijkerwijs kan verwachten dat de zaak tot een veroordeling zou leiden indien deze voor de rechter zou komen.

Er zijn echter verschillen tussen een OM-transactie en een voorwaardelijk sepot. Een aantal van deze verschillen wordt besproken.

Bij een OM-transactie is het toepassingsgebied begrensd, het kan namelijk alleen worden aangeboden bij overtredingen en misdrijven waarop wettelijk geen gevangenisstraf van zes jaar of meer staat. Dit is niet op zodanige wijze begrensd bij een voorwaardelijk sepot. Bij het voorwaardelijk sepot kan het Openbaar Ministerie een proeftijd opleggen aan de verdachte. In deze proeftijd mag hij geen strafbare feiten plegen. Dit kan niet bij een OM-transactie.

Bij een voorwaardelijk sepot kunnen bijzondere voorwaarden met betrekking tot het gedrag van de verdachte worden gesteld. Dit kan niet bij een OM-transactie.

Verder wordt er bij een OM-transactie vaak een voorstel gedaan om een geldsom te betalen, terwijl dit bij een voorwaardelijk sepot nooit gebeurt.

Ten slotte kan op grond van artikel 12 WvSv degene wiens zaak voorwaardelijk geseponeerd is, schriftelijk beklag doen bij het gerechtshof binnen het rechtsgebied waarvan de beslissing tot niet vervolging is genomen. Bij een OM-transactie kan dit niet, aangezien dit een aanbod is.

4.4 Halt-afdoening

De Halt-afdoening staat voor Het Alternatief. Het is een alternatief voor een strafrechtelijke afdoening van (lichte) strafbare feiten voor in beginsel jongeren tussen de twaalf en achttien jaar.⁶⁰ In uitzonderlijke gevallen kan er ook iemand tussen de achttien en eenen-twintig jaar in aanmerking komen voor een Halt-afdoening. Dit kan als er bijvoorbeeld een delict in groepsverband is gepleegd en de andere verdachten tussen de twaalf en achttien jaar zijn.

Een Halt-afdoening bestaat altijd uit leeropdrachten en soms wordt er daarnaast nog een werkopdracht opgelegd of een schadevergoeding gevraagd. Het doel van een Halt-afdoening ligt op positieve gedragsbeïnvloeding door middel van leer- en/of werkopdrach-

⁵⁸ Artikel 74 lid 1 Wetboek van Strafrecht.

⁵⁹ Artikel 74 lid 1 Wetboek van Strafrecht en het vertrouwensbeginsel.

⁶⁰ <www.halt.nl> (klik op: 'De Halt-afdoening').

ten die aansluiten bij het delict.⁶¹ Voorbeelden hiervan zijn: zich leren verplaatsen in de benadeelde, excuses aanbieden aan de benadeelde, een verslag schrijven over de gebeurtenis of werken in een verzorgingstehuis of in een winkel.

De Halt-afdoening is mogelijk op grond van artikel 77e WvSr. In dit artikel is bepaald dat aangewezen opsporingsambtenaren aan een verdachte kunnen voorstellen dat deze deelneemt aan een project, mits de verdachte heeft bekend.⁶² De verdachte is niet verplicht hieraan mee te werken, tot zestien jaar is er ook toestemming van de ouders nodig. De feiten die in aanmerking komen voor Halt-afdoening zijn te vinden in het Besluit aanwijzing Halt-feiten. Voorbeelden hiervan zijn: openbaar dronkenschap, winkeldiefstal, heveling, eenvoudige vernieling, vuurwerkoverlast, schoolverzuim en APV overtredingen.⁶³ Op grond van artikel 77e lid 4 WvSr bestaat een Halt-afdoening uit maximaal twintig uur. Deze uren zijn opgebouwd uit het startgesprek, excuses aanbieden, leeropdrachten, eventueel werkopdrachten en schade herstellen, een tweede gesprek en het eindgesprek.

Bij een succesvolle deelneming aan Halt is de zaak afgedaan. Dit betekent dat de opsporingsambtenaar de zaak seponereert. Indien de jeugdige niet voor Halt kiest of indien de jeugdige zijn afspraken met Halt niet nakomt, wordt de zaak doorverwezen naar justitie. Dit betekent dat het opgemaakte proces-verbaal wordt toegezonden aan de officier van justitie en dat er een verdere strafrechtelijke vervolging zal plaatsvinden.⁶⁴ Om jeugdcriminaliteit zo effectief mogelijk te kunnen bestrijden neemt Bureau Halt deel aan het Veiligheidshuis.⁶⁵

4.5 Taskforce Overlast

In deze paragraaf wordt uitgelegd wat de Taskforce Overlast precies inhoudt. Dit is een vrij onbekende aanpak van overlast in Nederland, omdat het momenteel alleen in Leeuwarden en Dordrecht wordt ingezet.

De Taskforce Overlast is geen orgaan, maar een benaming van de overlastaanpak. Het is een integrale aanpak waarin de volgende partners samenwerken: wooncorporaties, de politie, zorginstellingen, het Openbaar Ministerie, de sociale dienst, de belastingdienst en de gemeente. Samen formuleren zij een aanpak om de veiligheid en leefbaarheid in een bepaald gebied te verbeteren, waarin de gemeente de regie heeft. De Taskforce Overlast combineert zorg en handhaving. Het doel is om de daadwerkelijke overlast en de beleving van die overlast te laten dalen.⁶⁶ Er is een convenant opgesteld tussen alle samenwerkende partners, het zogenoemde 'Samenwerkingsverband aanpak overlastgevende groepen Dordrecht.' Tevens is er een 'Besluit informatie uitwisseling Politie Zuid-Holland-Zuid in het kader van het samenwerkingsverband aanpak overlastgevende groepen Dordrecht'.

De Taskforce Overlast zet in op een gebieds-, groeps-, en persoonsgerichte aanpak van twee groepen van overlastgevers in Dordrecht. Het gaat om de volgende specifieke groepen en gebieden:

- De 100 meest overlast gevende dak- en thuislozen in het centrum van Dordrecht (Kasperspad, Vrieseplein, Weizigtpark);
- De 140 geregistreerde overlastgevers in de Colijnstraat en omgeving (dit is in West-Dordrecht en hier valt het Heijplein ook onder).

De Taskforce Overlast kent verschillende overlegorganen. Zo is er de Stuurploeg. De Stuurploeg is samengesteld uit leden op directieniveau van de eerder genoemde samen-

⁶¹ <www.halt.nl> (klik op: 'De Halt-afdoening' en vervolgens op 'Visie').

⁶² Artikel 77e lid 1 Wetboek van Strafrecht.

⁶³ Artikel 1 Besluit aanwijzing Halt-feiten.

⁶⁴ Artikel 77e lid 1 en lid 5 Wetboek van Strafrecht.

⁶⁵ <www.halt.nl> (klik op 'Ketensamenwerking').

⁶⁶ Frequent Asked Questions Taskforce overlast in de openbare ruimte, 10-06-2011, p. 3.

werkingspartners.⁶⁷ In de Stuurploeg worden de grote lijnen uitgezet met betrekking tot overlastaankpak. De Stuurploeg kan gezien worden als een strategische managementlaag. Verder is er het Ketenregieteam. Dit team is samengesteld uit de hogere managementlagen van de bovengenoemde samenwerkende partners. Binnen het Ketenregieteam worden methodieken ontwikkeld om overlast aan te pakken. Het Ketenregieteam kan gezien worden als managementlaag op tactisch niveau.⁶⁸

Tenslotte zijn er enkele samenwerkingsverbanden op operationeel niveau, namelijk:

- Weegploeg: hier worden hulpverleningstrajecten uitgezet voor personen met een verslavingsprobleem. In de weegploeg worden cliënten besproken en vindt een *weging en kwalificatie* plaats. Dit houdt in dat er in grote lijnen wordt uitgezet wanneer er welke zorg- en hulpverlening aan een cliënt wordt verleend. Vervolgens wordt afgestemd welke ketenpartner deze zorg of hulpverlening het beste kan bieden.⁶⁹
- Kerngroep: hier worden personen besproken die overlast veroorzaken door bijvoorbeeld een gebrek aan werk, scholing, huisvesting of een zinvolle dagbesteding. De aanpak is gericht op interventies op de genoemde leefgebieden.
- Handhavingsteam: hier komen personen terecht die alle vormen van hulpaanbod afslaan. Het team probeert door inzet van handhavingsinstrumenten personen alsnog zo ver te krijgen dat ze een hulpaanbod accepteren. Acties die het Handhavingsteam onderneemt zijn bijvoorbeeld: het plegen van een huisbezoek, zorgen voor een gebiedsverbod, beslaglegging door de belastingdienst en het korten of stopzetten van uitkeringen door de sociale dienst. Bij welke ploeg je terecht komt, ligt aan de locatie, groep of persoon.⁷⁰

De Taskforce Overlast bedient zich van de volgende instrumenten:

- participatie en communicatie;
- fysieke maatregelen (bijvoorbeeld verlichting van een plein);
- sociale maatregelen (de sociale kring van een overlastgever benaderen);
- repressieve maatregelen (bijvoorbeeld een samenscholingsverbod of alcoholverbod voor de overlastgever)
- groepsgerichte en persoonsgerichte aanpakken (waaronder een Handhavingsteam).

In de groeps- en persoonsgerichte aanpak in de Colijnstraat en omgeving wordt aan elk individu uit de groep van 140 overlastgevers een hulpverleningsaanbod, oftewel sociaal aanbod, gedaan. Het aanbod richt zich hier met name op werk, scholing, dagbesteding, schulden en huisvesting van de overlastgever. De jeugdige is niet verplicht om het sociale aanbod te accepteren. Als het individu het sociale aanbod niet accepteert of de overlast blijft aanhouden, wordt het Handhavingsteam ingezet op de jeugdige. Dit team bestaat uit verschillende ketenpartners, namelijk: de belastingdienst, de sociale dienst, de politie, woningbouwverenigingen, de gemeente en een GBA-controleur van de gemeente. De politie heeft hierin een beschermende rol van de ketenpartners.⁷¹

Het Handhavingsteam is een harde manier van het aanpakken van de overlastgever, omdat de sociale kring van de overlastgever ook wordt betrokken in het proces. Vaak vindt er dan een huisbezoek plaats op het GBA-adres van de overlastgever. Dit wordt ingezet als laatste middel om de overlast op straat te stoppen. Als de familie faciliteert bij de overlastgevende, dan zijn zij onderdeel van het probleem en dan worden zij ook aangepakt. Uit de praktijk blijkt dat het gezin van een overlastgever vaak leeft van uitkeringen en toeslagen.⁷² Regelmatig blijkt dat een gezin meer geld krijgt dan waar het gezin recht op heeft. Het geld dat het gezin te veel heeft ontvangen, wordt dan teruggevorderd. Indien er geen geld is in het gezin, worden er spullen in beslag genomen door een deurwaarder, bijvoorbeeld een tv of een auto. Dit gebeurt namens de belastingdienst.

⁶⁷ Frequent Asked Questions Taskforce overlast in de openbare ruimte, 10-06-2011, p. 2.

⁶⁸ Frequent Asked Questions Taskforce overlast in de openbare ruimte, 10-06-2011, p. 2.

⁶⁹ 'Ketenaanpak overlastgevers van start', 17 september 2012, < www.cms.dordrecht.nl > (klik op: aanpak overlast en vervolgens op: nieuws).

⁷⁰ Bijlage 5 – oriënterend gesprek B. Schouten (overlastcoördinator), 4 maart 2013.

⁷¹ Bijlage 17 – 'Themabijeenkomst jeugd', gemeente Dordrecht, 6 maart 2013.

⁷² Bijlage 17 – 'Themabijeenkomst jeugd', gemeente Dordrecht, 6 maart 2013.

In Dordrecht heeft het Handhavingsteam elke dinsdag overleg met elkaar over van te voren bepaalde overlastgevende personen. Elke vrijdag gaan er ongeveer tien vertegenwoordigers van de ketenpartners op pad en voor een huisbezoek bij de overlastgever. Een week voordat het Handhavingsteam voor de deur staat, krijgt de overlastgever een brief met de aankondiging van dit bezoek. De rol van de politie is in principe beperkt tot het waken over de veiligheid van de leden van het team. Daarnaast is de politie ook leverancier van informatie over overlastgevers.⁷³

Als het Handhavingsteam niet helpt en er sprake blijft van aanhoudende overlast, kan de overlastgever via de Wet Maatregelen Bestrijding Voetbalvandalisme en Ernstige Overlast aangepakt worden. Dit wil zeggen dat de burgemeester van Dordrecht op grond van artikel 172 jo. 172a lid 1 sub a Gemeentewet een overlastgever een gebiedsverbod kan opleggen.

Dit kan alleen als er sprake is van herhaaldelijke verstoring van de openbare orde door een individu of een groep of indien er sprake is van ernstige vrees voor verdere verstoringen van de openbare orde door een individu of groep.⁷⁴

Op grond van jurisprudentie moet er een beleid en een dossier zijn, voordat er een gebiedsverbod kan worden opgelegd.⁷⁵ Dordrecht heeft de Beleidsregels toepassing Wet Maatregelen Bestrijding Voetbalvandalisme en Ernstige overlast opgesteld en daarin is opgenomen hoe een dossier moet worden opgesteld.

Voordat er in Dordrecht een gebiedsverbod opgelegd kan worden, moet de politie een constatering van minimaal twee ordeverstoringen in de afgelopen periode van dertien maanden hebben vastgesteld en mogen er geen andere maatregelen effectief zijn gebleken.⁷⁶ Tevens mag er niet al een gedragsaanwijzing in de vorm van een gebiedsverbod voor hetzelfde gebied zijn opgelegd aan de betrokkene.

Een gebiedsverbod kan in beginsel worden opgelegd voor een periode van ten hoogste drie maanden en kan ten hoogste driemaal worden verlengd door de burgemeester voor een periode van telkens maximaal drie maanden op grond van artikel 172a lid 4 Gemeentewet. Het opleggen van een gebiedsverbod is bestuursrechtelijk, terwijl het handhaven van het gebiedsverbod strafrechtelijk is. Indien de betrokkene het gebiedsverbod overtreedt, wordt dit op grond van artikel 184 WvSr bestraft met maximaal drie maanden gevangenisstraf of een geldboete in de tweede categorie (maximaal € 3.900,-).

4.6 TCOJ van het Veiligheidshuis

Het Tijdelijk Casusoverleg Overlastgevende Jeugd is een overlegvorm van het Veiligheidshuis. In dit overleg zijn vertegenwoordigers van de ketenpartners van het Veiligheidshuis aanwezig. De ketenpartners van het Veiligheidshuis zijn: de gemeente, de politie, het OM, de Raad voor de Kinderbescherming, jeugdzorg, de (jeugd)reclassering, de DJI en de GGZ.⁷⁷

Er wordt een bepaalde jeugdgroep besproken in het TCOJ. Dit kan enkel een jeugdgroep zijn die via de Beke-aanpak tot hinderlijke-, overlastgevende of criminele jeugdgroep is benoemd. De gemeente ervaart last van deze jeugdgroep en krijgt weinig of onvoldoende grip op de groep met de mogelijkheden die binnen hun bereik liggen. De gemeente geeft dan tijdelijk de regie aan het Veiligheidshuis, zodat de ketenpartners van het Veiligheidshuis mee kunnen denken en zodat zorg en justitie samenkomen.

Het TCOJ kan worden aangevraagd door de gemeente bij de ketenmanager van het Veiligheidshuis door middel van een intakeformulier.⁷⁸ Via dit intakeformulier meldt de gemeente individuen uit een bepaalde jeugdgroep aan voor een bespreking binnen het TCOJ.

⁷³ Bijlage 4 – oriënterend gesprek B. Schouten (overlastcoördinator), 19 februari 2013.

⁷⁴ Artikel 172a lid 1 Gemeentewet.

⁷⁵ Rechtbank Amsterdam 18 februari 2011, *LJN BP5057*.

⁷⁶ Beleidsregels toepassing Wet Maatregelen Bestrijding Voetbalvandalisme en Ernstige overlast van Dordrecht.

⁷⁷ <www.veiligheidshuizen.nl>

⁷⁸ Bijlage 6 – Voorbeeld intakeformulier TCOJ

Tijdens een TCOJ wordt er eerst de jeugdgroep in het algemeen besproken en vervolgens worden de individuen, die aangemeld zijn door de gemeente, uit deze jeugdgroep besproken. De aandachtspunten van zowel de gehele jeugdgroep als de aandachtspunten per individu worden besproken. Hieruit vloeien actiepunten en opdrachten uit voort voor de verschillende ketenpartners.

Het ligt aan de complexiteit van een jeugdgroep hoe vaak er een TCOJ plaatsvindt. Het is in ieder geval zo dat er na de eerste bijeenkomst binnen twee maanden weer een TCOJ plaatsvindt, om de afgesproken actiepunten te evalueren en een plan te maken voor een nader te bepalen langere termijn.

4.7 Dagvaarden

De officier van justitie beslist of een verdachte wordt vervolgd.⁷⁹ Indien de officier van justitie van oordeel is dat de verdachte (verder) moet worden vervolgd, dient hij dit op grond van artikel 167 lid 1 WvSv zo snel mogelijk te doen. Na de kennisgeving van verdere vervolging moet de officier van justitie de verdachte zo spoedig mogelijk dagvaarden op grond van artikel 253 lid 1 WvSv. De officier van justitie kan tot uiterlijk het onderzoek ter terechtzitting is aangevangen van verdere vervolging afzien.⁸⁰ Een besluit om niet tot vervolging over te gaan kan hij zonder meer herroepen, tenzij hij de verdachte daartoe al van op de hoogte heeft gesteld. Dan moet er sprake zijn van dringende redenen om alsnog tot vervolging over te gaan. Een voorbeeld hiervan is het aan het licht komen van tot dusverre onbekend gebleven verzwarende omstandigheden.⁸¹

De inhoudelijke vereisten van een dagvaarding staan vermeld in artikel 260 lid 3 WvSv en artikel 261 WvSv. Een zaak kan pas aanhangig worden gemaakt ter terechtzitting indien de verdachte is gedagvaard door de officier van justitie.⁸²

De rechter kan een verdachte op de terechtzitting vrijspreken, ontslaan van alle rechtsvervolging of veroordelen tot een straf of maatregel.⁸³ De hoofdstraffen die de rechter kan opleggen zijn: gevangenisstraf, hechtenis, taakstraf en geldboete.⁸⁴ Daarnaast zijn de bijkomende straffen die de rechter kan opleggen: ontzetting van bepaalde rechten, verbeurdverklaring en openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.⁸⁵ De vermogensmaatregelen die de rechter kan opleggen zijn: onttrekking aan het verkeer, ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en een schadevergoedingsmaatregel. Daarnaast kan de rechter de volgende vrijheidsontnemende maatregelen opleggen: plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis, plaatsing in een inrichting stelselmatige daders en terbeschikkingstelling. De rechter kan naast de hoofdstraf één of meer bijkomende straffen opleggen. Hij kan echter ook enkel een bijkomende straf opleggen. Ten slotte kan een maatregel samen met een straf, maar ook afzonderlijk worden opgelegd.

4.8 Tussenconclusie

Het Openbaar Ministerie kan de volgende interventies inzetten om de overlastgevende jeugd op het Heijeplein terug te dringen: technisch sepot, beleidssepot, voorwaardelijk sepot, OM-transactie en dagvaarden. De politie kan bij lichte strafzaken de volgende interventies inzetten: bekeuren, politiesept, politietransactie en Halt-afdoening. Binnen de Taskforce Overlast krijgt een overlastgever een sociaal aanbod gedaan. Als de jeugdige het sociale aanbod niet accepteert of de overlast blijft bestaan, dan wordt het Handhavingsteam ingezet op deze jeugdige. Als het Handhavingsteam niet helpt en er sprake blijft van aanhoudende overlast, dan kan de burgemeester een gebiedsverbod opleggen. Ten slotte kan een jeugdige bij het TCOJ van het Veiligheidshuis worden besproken.

⁷⁹ Artikel 167 lid 2 juncto artikel 242 lid 2 Wetboek van Strafvordering.

⁸⁰ Artikel 242 lid 2 Wetboek van Strafvordering.

⁸¹ J.M. Reijntjes, *Nederlandse Strafvordering*, Deventer: Kluwer 2009, p. 253.

⁸² Artikel 258 lid 1 Wetboek van Strafvordering.

⁸³ Artikel 350 juncto 352 Wetboek van Strafvordering.

⁸⁴ Artikel 9 lid 1 sub a Wetboek van Strafrecht.

⁸⁵ Artikel 9 lid 1 sub b Wetboek van Strafrecht.

Hoofdstuk 5 - Een succesvolle (juridische) interventie

Er is in hoofdstuk vier besproken wat de juridische grondslag is van de ingezette interventies bij de vijf individuen uit de jeugdgroep op het Heijplein. In dit hoofdstuk wordt er gedefinieerd wat er in dit rapport onder een succesvolle interventie wordt verstaan. Om dit te bepalen wordt er in de eerste paragraaf besproken wat er onder recidive wordt verstaan. Vervolgens wordt er in de tweede paragraaf de What works benadering besproken. Deze benadering bestaat uit verschillende beginselen en heeft als doel het recidiverisico van een delinquent te verminderen.⁸⁶ Interventies die voldoen aan de What works beginselen hebben een grotere kans om effectief te zijn.⁸⁷

5.1 Recidive

Een aanmerkelijk deel van de criminaliteit in ons land wordt gepleegd door mensen die al eerder in aanraking zijn geweest met politie of justitie.⁸⁸ Dit kan zowel gaan om enkel een politieregistratie of een vervolging van het OM of het kan gaan om een daadwerkelijke veroordeling door de rechter. Wanneer een persoon een soortgelijk strafbaar feit pleegt als waarvoor hij eerder is veroordeeld, is er sprake van recidive.⁸⁹ Indien een interventie is toegepast op een jeugdige, is deze interventie in beginsel succesvol te noemen als er voorkomen kan worden dat de jeugdige recidiveert of dat de interventie ervoor zorgt dat de jeugdige minder frequent recidiveert.

Een kanttekening die gemaakt moet worden om vast te stellen wat er in dit rapport onder recidive wordt verstaan, is dat er op basis van politiegegevens vaststaat dat slechts een fractie van het aantal verdachten uiteindelijk voor de rechter komt.⁹⁰ Daarom is er in dit rapport voor gekozen om te spreken van recidive indien een jeugdige een politieregistratie heeft van een soortgelijk strafbaar feit dat hij eerder heeft gepleegd en dus hoeft hij hier toentertijd niet voor vervolgd of veroordeeld te zijn.

Een andere kanttekening die gemaakt moet worden, is dat er ook recidivegedrag bestaat dat niet geregistreerd is, het zogenoemde dark number. Een andere benaming voor dark number is verborgen criminaliteit.⁹¹ De grootste oorzaken van dark number zijn de aangiftebereidheid van het slachtoffer of de benadeelde en de registratiewijze van de politie.⁹² Sommige slachtoffers of benadeelden durven of willen geen aangifte doen en daardoor worden deze feiten niet geregistreerd. Daarnaast kan het zowel per gebied als in de tijd en wetgeving verschillen of en hoe er politieel wordt opgetreden, wat een effect heeft op zowel het aantal registraties als op de aard van de registratiewijze.

Daarnaast verschilt het per jeugdige wanneer een interventie als succesvol kan worden aangemerkt. Verschillende factoren kunnen hierbij een rol spelen. Als een jeugdige bijvoorbeeld een veelpleger is en hij door een bepaalde interventie minder frequent recidiveert, is deze interventie al succesvol te noemen.⁹³ Terwijl bijvoorbeeld bij een jeugdige die sporadisch zwaardere delicten pleegt, een interventie al succesvol te noemen is als hij minder zware delicten pleegt. Een interventie is dus niet enkel succesvol te noemen indien een jeugdige helemaal niet meer recidiveert, al is dit wel vaak het uitgangspunt van een interventie. Dit betekent dat er met verschillende factoren rekening gehouden moet worden, voordat er een conclusie getrokken kan worden over de mate waarin een interventie succesvol te noemen is.

⁸⁶ Een delinquent is een persoon die strafbare handelingen begaat.

⁸⁷ P. Gendreau, T. Little & C. Goggin, 'A meta analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works?' *Criminology*, 34, p. 575-607.

⁸⁸ B.S.J. Wartna, N. Tollenaar, M. Blom, S.M. Alma, I.M. Bregman & A.A.M. Essers, 'Recidivebericht 2002-2008. Ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van Nederlandse justitiabelen', WODC, december 2011.

⁸⁹ P.A.M. Mevis, *Capita Strafrecht, een thematische inleiding*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2009, p. 810

⁹⁰ H. Wermink, A. Blokland, P. Nieuwbeerta & N. Tollenaar, 'Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen', *Tijdschrift voor Criminologie* 2009, 2.

⁹¹ E. Kolthoff, *Basisboek criminologie*, Den Haag: Boom Lemma uitgevers 2011, p. 47.

⁹² E. Kolthoff, *Basisboek criminologie*, Den Haag: Boom Lemma uitgevers 2011, p. 38.

⁹³ Een veelpleger is iemand die meer dan tien keer een proces-verbaal heeft gekregen voor een misdrijf, waarvan minimaal één proces-verbaal in de laatste twee jaar.

Rekening houdend met het bovenstaande wordt er in dit rapport in het algemeen onder recidive verstaan: een jeugdige die na een politieregistratie binnen twee jaar opnieuw in aanraking is gekomen met de politie vanwege het plegen van soortgelijke overlast of een soortgelijke overtreding of misdrijf.

5.2 What works benadering

De mate waarin een interventie succesvol te noemen is, kan worden getoetst aan de hand van de What works benadering. Dit is een stroming in evaluatieonderzoek waarin met behulp van empirisch onderzoek wordt nagegaan in welke vorm interventies het meest effectief zijn.⁹⁴ Deze benadering heeft als doel het recidiverisico van een delinquent te verminderen. Interventies die voldoen aan de What works beginselen hebben een grotere kans om effectief te zijn.⁹⁵ De What works benadering bestaat uit verschillende beginselen. Hieronder worden de drie belangrijkste beginselen besproken, namelijk: het risicobeginsel, het responsiviteitsbeginsel en het behoeftebeginsel.⁹⁶

Het risicobeginsel

Dit beginsel houdt in dat de intensiteit van de interventie wordt afgestemd op het recidiverisico van de verdachte. Als dit juist is afgestemd, leidt dit tot grotere effectiviteit van de ingezette interventie. Bij een gering risico op recidive kan worden volstaan met een interventie van geringe intensiteit en duur. Bij verdachten met een hoog recidiverisico is een intensieve en langdurige aanpak vereist. Een verkeerde afstemming van de intensiteit en de duur van de interventie op het recidiverisico kan zelfs een tegenovergesteld effect bereiken en dus leiden tot een verhoging van het recidiverisico.⁹⁷

Het responsiviteitsbeginsel

Dit beginsel verwijst naar het belang van een goede afstemming tussen kenmerken van de jeugdige en kenmerken van de omgeving waarin de interventie plaatsvindt. Het gaat om individuele factoren van de jeugdige die de werkzaamheid van de interventie (positief of negatief) beïnvloeden. Personen zijn niet allemaal hetzelfde, waardoor er ook verschillend gereageerd moet worden op pogingen om hun gedrag en houding te veranderen. De interventie moet afgestemd zijn op de persoonlijkheid en op de intellectuele- en de sociale mogelijkheden van de jeugdige.⁹⁸ Voorbeelden hiervan zijn: aanwezigheid van angst, depressie, geestelijke stoornissen, gesloten karakter, spontaniteit en daarnaast valt te denken aan de mate van instemming met een behandeling en het milieu waar de jeugdige is opgegroeid.⁹⁹

Het behoeftebeginsel

Dit beginsel houdt in dat effectieve interventies zich richten op criminogene behoeften. Dit wil zeggen dat de interventie zich moet richten op de factoren die bij de jeugdige ten grondslag liggen aan het delinquente gedrag dat hij verricht. Elk individu heeft namelijk zijn eigen individuele combinatie van factoren die tot crimineel gedrag leiden, zoals verslaving of werkloosheid. Dit wil zeggen dat de risicofactoren, problemen en kenmerken van een jeugdige rechtstreeks samenhangen met zijn delinquent gedrag. Voorbeelden hiervan zijn: de dagbesteding, leefsituatie, opleiding, sociale en fysieke omgeving van de jeugdige.¹⁰⁰

⁹⁴ B.S.J. Wartna, D.L. Alberda, S. Verweij, 'Wat werkt in Nederland en wat niet?', WODC, 2013, p. 22.

⁹⁵ P. Gendreau, T. Little & C. Goggin, 'A meta analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works!' *Criminology*, 34, p. 575-607.

⁹⁶ D.A. Andrews e.a., 'Does correctional treatment work? A clinically relevant and psychologically informed meta-analysis', *Criminology* 1990-28, p. 369-397.

⁹⁷ P.H. van der Laan & A.M. Slotboom, *Wat werkt?* In P.J. van Koppen, D.J. Hessing, H. Merckelbach & H.F.M. Crombag, *Het recht van binnen: Psychologie van het recht*, Deventer: Kluwer 2002, p. 963-975.

⁹⁸ J. Bonta, *The responsivity principle and offender rehabilitation. Forum on Corrections Research*, 1995, p. 34-37.

⁹⁹ R. Serin & S. Kennedy, *Treatment readiness and responsivity: Contributing to effective correctional programming*. Ottawa, Canada: Correctional Service of Canada, 1997.

¹⁰⁰ P.H. van der Laan, *Over straffen, effectiviteit en erkenning: de wetenschappelijke onderbouwing van preventie en strafrechtelijke interventie*, Justitiële Verkenningen 2004-30, p. 31-48.

Een interventie die voldoet aan bovengenoemde beginselen is evidence-based. Evidence-based vloeit voort uit een sterke stroming in het onderzoek naar de effectiviteit van verschillende vormen van strafrechtelijk optreden. Dit wil zeggen dat een interventie gebaseerd moet zijn op resultaten waarvan de werking wetenschappelijk is aangetoond.¹⁰¹

Er wordt in dit rapport bekeken of er bij de ingezette interventies voldoende rekening is gehouden met de bovengenoemde drie beginselen die voortvloeien uit de What works benadering. Dit wordt beoordeeld, aangezien een interventie in dit rapport als succesvol wordt gezien als het recidiverisico van een jeugdige vermindert of verdwijnt en bij de What works benadering is dit tevens het doel.

Er is echter een kanttekening die gemaakt moet worden bij de What works benadering, namelijk dat deze benadering zich vooral richt op de intensieve, vaak langdurige behandeling en daarnaast wil dat de interventie zich vooral richt op de criminogene behoeften van een delinquent. Bij de What works benadering zal het er dus niet zoveel toedoen wat de ernst van het delict is, maar vooral wat het recidiverisico van een jeugdige is.

5.3 Tussenconclusie

In beginsel is een ingezette interventie succesvol als er voorkomen kan worden dat de jeugdige recidiveert of dat de interventie ervoor zorgt dat de jeugdige minder frequent recidiveert. Volgens de What works benadering zorgen drie beginselen ervoor dat een interventie het meest succesvol is. Volgens deze beginselen moet een interventie afgestemd zijn op het recidiverisico van de jeugdige, gericht zijn op de criminogene factoren die bij de jeugdige een doorslaggevende rol hebben gespeeld en dient er rekening te worden gehouden met de motivatie, de persoonlijkheid en het leervermogen van de jeugdige.

¹⁰¹ M. van Ooyen-Houben, C.N. Nas & J. Mulder, *What Works en What goes Wrong?* WODC, 2011.

Hoofdstuk 6 - Een analyse van de (juridische) interventies bij de vijf jeugdigen

In dit hoofdstuk wordt per jeugdige geanalyseerd welke effecten de ingezette interventies op deze jeugdige hebben gehad. Eerst wordt er per individu een dossieranalyse gegeven van de afgelopen vijf jaar (2009-2013) en wordt er geconcludeerd of de jeugdige heeft gerecidiveerd. Vervolgens wordt er door middel van interviews met professionals uit het werkveld of de jeugdige zelf bekeken welke effecten de ingezette interventies op de desbetreffende jeugdige hebben gehad. Daarna worden de factoren die mogelijk als succesvol kunnen worden aangeduid bij de betreffende interventie besproken. Ten slotte wordt er beoordeeld of er bij de ingezette interventies voldoende rekening is gehouden met de drie beginselen die voortvloeien uit de What works benadering. Deze beginselen zijn: het risico-beginsel, het responsiviteitsbeginsel en het behoeftebeginsel.

6.1 Persoon A

Persoon A is een 17-jarige jongen met de Marokkaanse nationaliteit. Persoon A gaat naar het Stedelijk Dalton Lyceum en volgt de mbo-opleiding techniek. Hij doet het redelijk goed op school, hoewel zijn schoolresultaten waarschijnlijk beter kunnen en hij veel verzuimt.¹⁰² Hij sport vijf avonden per week in de sportschool en helpt zijn broer veel in de kapperszaak.¹⁰³

Persoon A staat onder toezicht van de jeugdreclassering, onderdeel van Bureau Jeugdzorg. Zijn ouders willen graag weg uit Krispijn, omdat het gezin bedreigd wordt door buurtbewoners. Dit gebeurt sinds Persoon A betrokken was bij een incident dat bestond uit een overrijding van een persoon met als gevolg een steekpartij in Krispijn (hierna: incident). De jeugdreclassering probeert het gezin mede hierdoor te verhuizen naar Zwijndrecht.¹⁰⁴ Persoon A heeft een goede thuissituatie, maar is respectloos richting de politie.

De politie maakt zich veel zorgen over Persoon A. Hij heeft veel 'verkeerde' vrienden. Hij heeft een grote mond en bemoeit zich overal mee, omdat hij zich graag wil bewijzen tegenover de jeugdgroep. Hij zorgt voor veel overlast op het Heijplein, zonder dat dit daadwerkelijk strafbare feiten betreffen. Daarnaast is hij ook vaak betrokken bij grotere feiten op het Heijplein, zoals het eerder genoemde incident.¹⁰⁵

6.1.1 Ingezette interventies en de effecten

In deze paragraaf staat een schema van de incidenten waarvan Persoon A verdachte is geweest vanaf 2009. Voor deze informatie is het BVI en de Justitiële Documentatie van Persoon A geraadpleegd. Het overzicht is voor het laatst bijgewerkt op 25 maart 2013. Eerst wordt het incident genoemd, vervolgens wordt de pleegdatum van het incident genoemd en ten slotte wordt er beschreven welke interventie hierop is ingezet. Daarna wordt er, aan de hand van een analyse van het schema, geconcludeerd of Persoon A heeft gerecidiveerd. Ten slotte geven de heer R. van Rooij (wijkagent) en mevrouw M. van Es (medewerkster van Bureau Jeugdzorg) hun mening over de effecten van de ingezette interventies.

6.1.1.1 Dossieronderzoek

Incident	Pleegdatum	Interventie
Heling	23-08-2011	Sepot 02 – geen wettig bewijs
Belediging	17-02-2011	Veroordeeld op 25 april 2011 voor: 20 uur werkstraf voorwaardelijk subsidiair 10 dagen jeugddetentie met een proeftijd van 2 jaar (26 juli 2011-25 juli 2013). Bijzondere voorwaarden: zich gedragen naar aanwijzingen van de jeugdreclassering.
Heling	18-08-2010	Sepot 02 – geen wettig bewijs
Diefstal van bromfiets	14-07-2010	Sepot 02 – geen wettig bewijs
Openlijke geweldpleging tegen goederen	23-10-2009	Sepot 02 – geen wettig bewijs

¹⁰² Bijlage 28 – Interview mevr. van Es (medewerkster Bureau Jeugdzorg), 23 mei 2013.

¹⁰³ Bijlage 22 - TCOJ Heijplein, Veiligheidshuis Dordrecht, 16 mei 2013.

¹⁰⁴ Bijlage 22 - TCOJ Heijplein, Veiligheidshuis Dordrecht, 16 mei 2013.

¹⁰⁵ Bijlage 16 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 14 mei 2013.

Uit het bovenstaande schema blijkt dat Persoon A in de afgelopen vier jaar drie keer verdachte is geweest van heling dan wel diefstal van een bromfiets, wat een soortgelijk misdrijf betreft.

In juli 2010 is Persoon A verdachte geweest van diefstal van een bromfiets. Dit misdrijf is geseponeerd wegens gebrek aan bewijs. Er is dus sprake geweest van een technisch sepot door de officier van justitie. Een maand later, in augustus 2010, is hij verdachte geweest van heling, hetgeen ook wegens gebrek aan bewijs is geseponeerd door de officier van justitie. Een jaar later, in augustus 2011, is Persoon A opnieuw verdachte geweest van heling en ook dit is geseponeerd wegens gebrek aan wettig bewijs.

Op grond van de algemene definitie van recidive die in dit rapport wordt geraadpleegd, kan er worden vastgesteld dat Persoon A twee keer heeft gerecidiveerd in de afgelopen vier jaar. Beide keren betreft het een politieregistratie binnen twee jaar van een soortgelijk misdrijf. Bij alle drie de incidenten is zijn zaak geseponeerd, dus kan het vanzelfsprekend zijn dat Persoon A dit niet als een straf heeft ervaren. Hij is wel bij alle drie de incidenten gearresteerd en daardoor is hij gefouilleerd en heeft hij in het arrestantencomplex gezeten. Er kan voorzichtig worden geconcludeerd dat hij dit niet als zodanig vervelend heeft ervaren om zichzelf te weerhouden van het plegen van een soortgelijk misdrijf.

Verder blijkt uit het dossieronderzoek dat Persoon A in februari 2011 door de rechter is veroordeeld tot een voorwaardelijke werkstraf van twintig uur. In zijn proeftijd moet hij zich aan de afspraken met de jeugdreclassering houden. Deze proeftijd loopt bijna af, namelijk op vijftientwintig juli 2013.

6.1.1.2 Interview met wijkagent

Uit het interview met de heer R. van Rooij blijkt dat vooral het incident heeft bijgedragen aan het feit dat Persoon A geen politieregistraties meer heeft sinds 2011. Hierdoor is Persoon A voorzichtig geworden en laat hij zich niet meer vaak in de wijk zien. Persoon A bevond zich voor het incident vaak op het Heijeplein, maar daar wil hij nu niet meer gezien worden, omdat hij denkt dat er wraak volgt door de familie van de overreden persoon. Persoon A heeft niet zo'n grote rol in de jeugdgroep dat de rest van de groep met hem meegaat naar een andere hangplek dus zit hij de laatste tijd meer thuis dan op straat. Volgens de wijkagent heeft de veroordeling van de rechter tot een voorwaardelijke werkstraf er niets mee te maken dat Persoon A geen politieregistraties meer heeft sinds 2011, maar enkel het incident.¹⁰⁶

6.1.1.3 Interview met medewerkster Bureau Jeugdzorg

Uit het interview met mevrouw M. van Es blijkt dat Persoon A zich houdt aan de gemaakte afspraak met de jeugdreclassering. Deze afspraak houdt in dat hij niet opnieuw in aanraking mag komen met politie en justitie. Persoon A is de afgelopen twee jaar niet opnieuw veroordeeld door de rechter en hij heeft zich daarmee aan de afspraak gehouden. Mevrouw van Es denkt dat de voorwaardelijke werkstraf niet direct een grote invloed heeft gehad op de vermindering van de politieregistraties van Persoon A. Zij denkt dat meerdere factoren ervoor hebben gezorgd dat Persoon A minder politieregistraties heeft vanaf 2011.¹⁰⁷

6.1.2 Mogelijke succesfactoren

De wijkagent denkt dat enkel het incident ervoor heeft gezorgd dat Persoon A minder politieregistraties heeft vanaf 2011. Daarnaast geeft de wijkagent aan dat het ook belangrijk is dat Persoon A weet dat hij in de gaten wordt gehouden door de politie.¹⁰⁸

Volgens mevrouw van Es heeft het met meerdere factoren te maken dat Persoon A minder politieregistraties op zijn naam heeft staan vanaf 2011. Zij geeft aan dat een goede dagbesteding belangrijk is, zodat Persoon A van de straat blijft. Daarnaast geeft mevrouw van Es aan dat toen het met Persoon A niet goed ging op school, de jeugdreclassering heeft geholpen om alles weer in goede banen te leiden. De wijkagent heeft daarnaast aan de jeugd-

¹⁰⁶ Bijlage 16 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 14 mei 2013.

¹⁰⁷ Bijlage 28 – Interview mevr. van Es (medewerkster Bureau Jeugdzorg), 23 mei 2013.

¹⁰⁸ Bijlage 16 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 14 mei 2013.

reclassering doorgegeven dat het incident had plaatsgevonden, anders had de jeugdreclassering hier geen weet van gehad. Een mogelijke succesfactor is dus een goede, consequente communicatie die gepaard gaat met samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstanties en justitie. Daarnaast geeft mevrouw van Es aan dat de leeftijd, zeventien jaar, kan hebben bijgedragen aan het feit dat er minder politieregistraties zijn van Persoon A, omdat hij daardoor wellicht serieuzer is geworden. Het feit dat Persoon A weet dat hij in de gaten wordt gehouden door de politie is volgens mevrouw van Es ook één van de factoren. Ten slotte is één van de factoren de schaamte van de veroordeling die Persoon A heeft tegenover zijn ouders.¹⁰⁹ Mogelijke succesfactoren zijn dus: de dagbesteding, de leeftijd van Persoon A, de pakkans, de invloed van de ouders en een goede, consequente communicatie die gepaard gaat met samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstanties en justitie.

6.1.3 Toetsing aan What works benadering

In deze paragraaf wordt beoordeeld of er bij de ingezette interventies voldoende rekening is gehouden met de drie beginselen die voortvloeien uit de What works benadering welke is besproken in paragraaf 5.2 van dit rapport.

In 2011 heeft Persoon A voor belediging een voorwaardelijke werkstraf gekregen, terwijl hierbij het recidiverisico laag was, aangezien Persoon A voor dat feit voor het eerst een politieregistratie had. Volgens het risicobeginsel zou dit betekenen dat er kan worden volstaan met een interventie van geringe intensiteit en duur. Hieraan is voldaan, aangezien de werkstraf twintig uur betreft en bovendien voorwaardelijk is. Er is dus bij de ingezette interventie voldoende rekening gehouden met het risicobeginsel.

Volgens het responsiviteitsbeginsel moet de interventie afgestemd zijn op de motivatie, de persoonlijkheid en het leervermogen van de jeugdige. De voorwaardelijke werkstraf is niet ten uitvoer gelegd, dus er kan niet worden aangegeven of dit is afgestemd op het leervermogen van Persoon A. Daarnaast zijn er waarschijnlijk meerdere factoren die Persoon A hebben gemotiveerd te stoppen met het plegen van overlast. Er is dus niet voldaan aan het responsiviteitsbeginsel.

Het behoeftebeginsel houdt in dat effectieve interventies zich richten op de criminogene behoeften van de jeugdige. De risicofactoren, namelijk de dagbesteding en de sociale omgeving, zijn de afgelopen twee jaar veranderd bij Persoon A. Hij komt sinds het incident vrijwel niet meer op het Heijeplein. Dit komt zeer waarschijnlijk niet direct door een ingezette interventie. De jeugdreclassering probeert de dagbesteding van Persoon A zo goed mogelijk te laten verlopen, maar de dagbesteding van Persoon A komt niet enkel door de jeugdreclassering. De risicofactoren zijn dus wel verminderd, maar dit komt niet door een ingezette interventie en daarom is er niet voldaan aan het behoeftebeginsel.

6.1.4 Tussenconclusie

Er is dus enkel voldoende rekening gehouden met het risicobeginsel. Met zowel het responsiviteitsbeginsel als het behoeftebeginsel is onvoldoende rekening gehouden bij de ingezette interventies op Persoon A. Er is in beginsel onvoldoende rekening gehouden met het behoeftebeginsel, al zijn de criminogene behoeften van Persoon A toch grotendeels verdwenen. Indien Persoon A een goede dagbesteding blijft hebben, zal hij zeer waarschijnlijk op het goede pad blijven. De eventuele verhuizing naar Zwijndrecht kan hier ook aan bijdragen.

¹⁰⁹ Bijlage 28 – Interview mevr. van Es (medewerkster Bureau Jeugdzorg), 23 mei 2013.

6.2 Persoon B

Persoon B is een 19-jarige jongen met zowel de Nederlandse als de Iraakse nationaliteit. Uit een psychodiagnostisch onderzoek van de Stichting MEE blijkt dat Persoon B een laag IQ heeft, namelijk een IQ van 52.¹¹⁰ Dit betekent dat hij een matig tot licht verstandelijke beperking heeft en hierdoor functioneert hij als iemand van twaalf jaar. Hij is achterdochtig en makkelijk beïnvloedbaar door zijn lage IQ. Hij wil zich vaak bewijzen tegenover de jeugdgroep en hij staat dan ook bekend als een veelpleger. Hij heeft vanaf januari tot en met april 2013 in een huis van bewaring gezeten, omdat hij verdacht wordt van een woning-inbraak gepleegd op 25 december 2012.¹¹¹

Persoon B staat nog tot en met 2014 onder toezicht van de William Schrikker Groep (hierna: WSG). Momenteel vindt zijn dagbesteding plaats in het arbeidstoeleidsingscentrum waar hij leert fietsen te repareren. Dit is van maandag tot en met vrijdag van 9:00u tot 16:00u. Verder is de afspraak met mevrouw H. Luts (medewerkster WSG) dat Persoon B zich na 20:00u niet meer op straat mag bevinden.¹¹²

6.2.1 Ingezette interventies en de effecten

In deze paragraaf staat een schema van de incidenten waarvan Persoon B verdachte is geweest vanaf 2009. Voor deze informatie is het BVI en de Justitiële Documentatie van Persoon B geraadpleegd. Het overzicht is voor het laatst bijgewerkt op 28 maart 2013. Eerst wordt het incident genoemd, vervolgens wordt de pleegdatum van het incident genoemd en ten slotte wordt er beschreven welke interventie hierop is ingezet. Daarna wordt er, aan de hand van een analyse van het schema, geconcludeerd of Persoon B heeft gerecidiveerd. Ten slotte geven de heer R. van Rooij (wijkagent) en mevrouw H. Luts (medewerkster WSG) hun mening over de effecten van de ingezette interventies.

6.2.1.1 Dossieronderzoek

Incident	Pleegdatum	Interventie
Heling	04-01-2013	Gedagvaard
Diefstal uit woning	25-12-2012	Gedagvaard
Bezit balletjes pistool	05-12-2012	Gedagvaard
Diefstal bromfiets	01-05-2012	Ter terechtzitting gevoegd bij 'heling, 04-04-2012'
Heling	04-04-2012	Veroordeeld op 2 augustus 2012 voor: 30 uur werkstraf subsidiair 15 dagen jeugddetentie waarvan 15 uur voorwaardelijk subsidiair 8 dagen jeugddetentie met een proeftijd van 2 jaar (17 augustus 2012-16 augustus 2014). Bijzondere voorwaarden: zich gedragen naar aanwijzingen van de WSG.
Eenvoudige mishandeling	14-02-2012	Veroordeeld op 4 juni 2012 voor: 15 dagen gevangenisstraf waarvan 14 dagen voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar (19 juni 2010-18 juni 2014). Bijzondere voorwaarden: meldplicht en dat de veroordeelde zich gedurende voornoemde proeftijd zal gedragen naar de aanwijzingen hem te geven door of namens de WSG.
Heling	22-05-2011	Veroordeeld op 28 oktober 2011 voor: 20 uur leerstraf subsidiair 10 dagen jeugddetentie en 2 weken voorwaardelijk jeugddetentie met een proeftijd van 2 jaar (12 november 2011-11 november 2013). Bijzondere voorwaarden: zich

¹¹⁰ Stichting MEE begeleid mensen met een beperking, zodat deze mensen zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk mee kunnen draaien in de maatschappij.

¹¹¹ Bijlage 22 - TCOJ Heijeplein, Veiligheidshuis Dordrecht, 16 mei 2013.

¹¹² Bijlage 21 – Interview mevr. H. Luts (medewerkster William Schrikker Groep), 17 mei 2013.

		gedragen naar aanwijzingen van de WSG. De leerstraf bestond uit een training sociale vaardigheden.
Eenvoudige mishandeling	02-02-2011	Veroordeeld op 20 juni 2011 voor: 20 uur leerstraf subsidiair 10 dagen jeugddetentie. De eerder opgelegde voorwaardelijke straf (15-11-2010) is niet ten uitvoer gelegd. De leerstraf bestond uit de Maatregel Hulp en Steun onder begeleiding van de WSG. ¹¹³ Hierbij viel op dat de ouders steeds akkoord gingen met een afspraak, maar dat er vervolgens een terugtrekkende beweging van de ouders was. Voorbeelden van deze afspraken zijn: naschoolse opvang, opvoedingsondersteuning en psycho-educatie voor de ouders.
Openlijke geweldpleging tegen personen	29-11-2010	Sepot 02 – geen wettig bewijs
Openlijke geweldpleging tegen goederen	28-07-2010	Veroordeeld op 15 november 2010 voor: 30 uur voorwaardelijk werkstraf subsidiair 15 dagen jeugddetentie met een proeftijd van 2 jaar (30 november 2010-29 november 2012). Bijzondere voorwaarden: zich gedragen naar aanwijzingen van de gezinsvoogd.
Bedreiging	13-05-2009	Ter terechtzitting gevoegd bij 'mishandeling, 11-03-2009'
Mishandeling	11-03-2009	Veroordeeld op 20 juli 2009 voor: 40 uur werkstraf waarvan 20 uur voorwaardelijk, subsidiair 20 dagen jeugddetentie waarvan 10 dagen voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar (4 augustus 2009-3 augustus 2012). Bijzondere voorwaarden: zich gedragen naar aanwijzingen van de WSG.

Uit het bovenstaande schema blijkt dat Persoon B een veelpleger is. Hij is voor veel zaken die voor de rechter zijn gekomen, veroordeeld voor een werkstraf dan wel een voorwaardelijke werkstraf.

Persoon B is in de afgelopen vijf jaar drie keer voor mishandeling veroordeeld door de rechter. Het eerste incident vond plaats in maart 2009. Hij is door de rechter veroordeeld voor een werkstraf en hij werd tevens onder toezicht van de WSG gezet. Een jaar en elf maanden later, in februari 2011, vond het tweede incident plaats en toen werd hij veroordeeld tot een leerstraf. Deze leerstraf bestond uit de Maatregel Hulp en Steun onder begeleiding van de WSG. Een jaar later, in februari 2012, vond het laatste incident plaats. Hij werd veroordeeld voor een voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd die loopt tot en met achttien juni 2014, met de voorwaarde zich te houden aan de afspraken die gemaakt worden met de WSG.

Er kan voorzichtig worden geconcludeerd dat de (voorwaardelijke) werkstraf en de leerstraf, de Maatregel Hulp en Steun, Persoon B er niet van heeft weerhouden opnieuw een mishandeling te plegen.

Op grond van de algemene definitie van recidive die in dit rapport wordt gehanteerd, kan worden vastgesteld dat Persoon B in de afgelopen vijf jaar twee keer heeft gerecidiveerd voor het misdrijf mishandeling. Beide keren betreft het een politieregistratie binnen twee

¹¹³ De Maatregel Hulp en Steun richt zich op de aanleiding tot het delict en de aanpak van mogelijke problemen thuis, op school of in de vrije tijd. De mogelijke risico's worden in kaart gebracht en er worden afspraken gemaakt over de aanpak van de problemen.

jaar van een soortgelijk misdrijf. Aangezien Persoon B een veelpleger is, zou een interventie ook al succesvol genoemd kunnen worden als hij minder frequent recidiveert, echter hier is geen sprake van.

Daarnaast blijkt uit bovenstaand schema dat Persoon B vijf keer in de afgelopen drie jaar verdachte is geweest van heling dan wel diefstal van een bromfiets of - uit een woning, wat een soortgelijk misdrijf betreft.

In mei 2011 vond het eerste incident, heling, plaats. Hiervoor is Persoon B veroordeeld tot een leerstraf die uit een training sociale vaardigheden bestond. Tevens moest hij de afspraken van de WSG nakomen. Elf maanden later, in april 2012, vond het tweede incident plaats, dit betrof tevens heling. Nog geen maand later, in mei 2012, vond het derde incident, diefstal van een bromfiets, plaats. Voor beide zaken is Persoon B veroordeeld tot een (voorwaardelijke) werkstraf met een proeftijd die loopt tot en met zestien augustus 2014 met de voorwaarden zich te houden aan de afspraken die worden gemaakt met WSG. Zeven maanden later, in december 2012 vond het vierde incident, diefstal uit een woning, plaats. Voor deze zaak is hij gedagvaard. Voor het laatste incident dat in januari 2013 plaatsvond, één week na het vierde incident, is hij tevens gedagvaard.

Er kan voorzichtig worden geconcludeerd dat de (voorwaardelijke) werkstraf en de leerstraf, en de training sociale vaardigheden Persoon B er niet van heeft weerhouden zich opnieuw aan bovengenoemde misdrijven te vergrijpen.

Op grond van de definitie van recidive die in dit rapport wordt gehanteerd, kan er in beginsel worden geconcludeerd dat Persoon B in de afgelopen drie jaar vier keer heeft gerecidiveerd. Hij heeft namelijk een soortgelijk misdrijf gepleegd en er is binnen twee jaar opnieuw een politieregistratie geweest. Aangezien Persoon B een veelpleger is, zou een interventie ook al succesvol genoemd kunnen worden als hij minder frequent recidiveert, echter hier is geen sprake van.

6.2.1.2 Interview met wijkagent

Uit het interview met de heer R. van Rooij blijkt dat het niet werkt als de rechter de voorwaardelijke werkstraf niet ten uitvoer legt indien Persoon B opnieuw de fout ingaat. Volgens de wijkagent moet Persoon B leren dat iets een consequentie heeft als hij zich er niet aan houdt. De straf hoeft dan niet per se hoog te zijn, als er maar een consequentie aan zijn gedrag zit.¹¹⁴

6.2.1.3 Interview met medewerkster William Schrikker Groep

Uit het interview met mevrouw H. Luts blijkt dat er vanaf 2009 onvoldoende zorg aan Persoon B is gegeven. Er zijn niet veel en er zijn ook niet de juiste dingen ingezet op Persoon B volgens mevrouw H. Luts. Zij heeft nu ambulante zorg voor Persoon B opgestart, wat volgens haar al gelijk in 2009 had moeten gebeuren. Volgens haar zou de ambulante zorg moeten bestaan uit iemand die met Persoon B gaat kijken hoe hij zijn vrije tijd goed kan besteden. Dit heeft Persoon B nodig om zichzelf op een goede manier te ontwikkelen. Daarnaast zou diegene Persoon B moeten voorbereiden op het begeleid wonen. Verder heeft de rechter er volgens mevrouw H. Luts bewust voor gekozen om Persoon B telkens een (voorwaardelijke) werkstraf op te leggen, aangezien iemand met een IQ van 52 vrijwel geen verantwoording voor zijn daden kan nemen. Daarnaast zou een gevangenisstraf volgens mevrouw H. Luts niet helpen, aangezien Persoon B in de gevangenis net zo gebruikt zal worden als op straat.¹¹⁵

6.2.2 Mogelijke succesfactoren

Het arbeidstoeleidingscentrum is een mogelijke succesfactor, aangezien deze dagbesteding ervoor zorgt dat Persoon B een dagbesteding heeft. Daarnaast is de afspraak dat Persoon B om 20:00u thuis moet zijn wellicht ook een succesfactor, aangezien hij zich daardoor niet meer op straat kan bevinden en hij zich daardoor niet kan laten beïnvloeden overlast te plegen. Mevrouw H. Luts heeft de politie en de jongerenwerker ingelicht over

¹¹⁴ Bijlage 14 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 14 mei 2013.

¹¹⁵ Bijlage 21 – Interview mevr. H. Luts (medewerkster William Schrikker Groep), 17 mei 2013.

deze afspraak en daardoor kunnen zij hierin een controlerende factor zijn. Indien Persoon B zich op straat bevindt na 20:00u kunnen zij hem wijzen op de gemaakte afspraak en Persoon B naar huis sturen.

De wijkagent denkt dat begeleid wonen en de leeftijd van Persoon B uiteindelijk succesfactoren zouden kunnen zijn.¹¹⁶ De medewerkster van de WSG geeft als haar mening dat begeleid wonen ervoor kan zorgen dat Persoon B minder overlast en andere strafbare feiten gaat plegen. Daarnaast geeft zij aan dat ambulante zorg een belangrijke factor is voor de ontwikkeling van Persoon B. Volgens mevrouw H. Luts is het belangrijkste in haar begeleiding dat Persoon B het gevoel heeft dat hij wordt gerespecteerd. Hij heeft namelijk het gevoel dat hij door de maatschappij wordt uitgekotst en uitgelachen. Mevrouw H. Luts probeert dit wederzijdse respect te creëren door een vertrouwensband met hem op te bouwen. Belangrijke factoren hierbij zijn hem te motiveren en hem het gevoel te geven dat er naar hem wordt geluisterd.¹¹⁷ Mogelijke succesfactoren zijn dus: de dagbesteding, de leeftijd van de Persoon B, de vertrouwensband tussen de reclasseringsbegeleider en de jeugdige en de goede, consequente communicatie die gepaard gaat met samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstanties en justitie.

6.2.3 Toetsing aan What woks benadering

In deze paragraaf wordt er beoordeeld of er bij de ingezette interventies voldoende rekening is gehouden met de drie beginselen die voortvloeien uit de What works benadering welke is besproken in paragraaf 5.2 van dit rapport.

Bij Persoon B is er wat betreft mishandeling en heling, dan wel diefstal een hoog recidiverisico. Volgens het risicobeginsel zou dit betekenen dat er een intensieve en langdurige aanpak is vereist. In beginsel is dit niet gebeurd, aangezien Persoon B telkens werd veroordeeld tot een (voorwaardelijke) werkstraf, één keer voor een voorwaardelijke gevangenisstraf en twee keer voor een leerstraf. Persoon B staat wel al vanaf 2009 onder toezicht van de WSG dus dit is wel een langdurige aanpak, maar dit is vrij intensief geweest.¹¹⁸ Er is dus geen rekening gehouden met het risicobeginsel bij de ingezette interventies.

Volgens het responsiviteitsbeginsel moet de interventie afgestemd zijn op de motivatie, de persoonlijkheid en het leervermogen van de jeugdige. Zoals blijkt uit het interview met mevrouw H. Luts zal de rechter bewust hebben gekozen voor de opgelegde interventies door het lage IQ van Persoon B. Persoon B is vanuit zichzelf niet erg gemotiveerd, maar mevrouw H. Luts probeert hem wel enthousiast te maken voor het begeleid wonen. Persoon B is zelfs mee gaan kijken naar deze woonvorm. Met het responsiviteitsbeginsel is dus genoeg rekening gehouden bij de ingezette interventies bij Persoon B.

Met het behoeftebeginsel is zeker rekening gehouden bij Persoon B. Dit beginsel houdt in dat effectieve interventies zich richten op de criminogene behoeften van de jeugdige. De risicofactoren zijn namelijk de dagbesteding en de sociale omgeving van Persoon B. Door zijn lage IQ ging hij niet naar school en hing hij rond op het Heijeplein. Persoon B heeft nu een dagbesteding van maandag tot en met vrijdag bij arbeidstoeleidingscentrum en hij moet in beginsel om 20:00u thuis zijn. Hierdoor heeft hij minder tijd om op het Heijeplein te hangen en delicten te plegen. Mevrouw H. Luts richt zich dus op de criminogene behoeften van Persoon B.

¹¹⁶ Bijlage 14 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 14 mei 2013.

¹¹⁷ Bijlage 21 – Interview mevr. H. Luts (medewerkster William Schrikker Groep), 17 mei 2013.

¹¹⁸ Bijlage 21 – Interview mevr. H. Luts (medewerkster William Schrikker Groep), 17 mei 2013.

6.2.4 Tussenconclusie

Er is dus zowel met het responsiviteitsbeginsel als met het behoeftebeginsel voldoende rekening gehouden bij de ingezette interventies op Persoon B. Er is echter onvoldoende rekening gehouden met het risicobeginsel. Indien de dagbesteding blijft bestaan, de ambulante zorg wordt ingezet en indien Persoon B begeleid kan gaan wonen, zal de overlast zeer waarschijnlijk verminderen.

6.3 Persoon C

Persoon C is een 17-jarige jongen met zowel de Nederlandse als de Marokkaanse nationaliteit. Persoon C gaat naar het Da Vinci College, hier volgt hij een mbo-opleiding tot financieel medewerker. Hij heeft een bijbaan in een callcenter, waar hij gemiddeld twee keer per week werkt.¹¹⁹

Hij wordt door de politie gezien als een aanstichter van overlast op het Heijplein omdat hij anderen beïnvloedt met zijn gedrag. Daarnaast heeft hij een grote mond.¹²⁰ Hij ziet zichzelf als 'normaal' in de jeugdgroep. Hij erkent wel dat hij een grote mond heeft, maar doet dit enkel als mensen hem uitdagen.¹²¹

Hij kickbokst al zeven jaar en traint zo'n twee á drie keer per week. Door het kickboksen is hij fysiek sterk en groeit hij in zijn aanzien binnen de jeugdgroep. Persoon C veroorzaakt veel overlast op het Heijplein. Hij heeft bij R-Newt aan diverse activiteiten meegedaan, maar is hier regelmatig verwijderd door zijn vervelende gedrag.¹²² Dit gaat momenteel wat beter en hij is rustiger. Zijn vader is lid van de 'Marokkaanse Vaders' in Krispijn, maar hij heeft geen grip op zijn eigen zoon.¹²³

6.3.1 Ingezetten interventies en de effecten

In deze paragraaf staat een schema van de incidenten waarvan Persoon C verdachte is geweest vanaf 2009. Voor deze informatie is het BVI en de Justitiële Documentatie van Persoon C geraadpleegd. Het overzicht is voor het laatst bijgewerkt op 29 april 2013. Eerst wordt het incident genoemd, vervolgens wordt de pleegdatum van het incident genoemd en ten slotte wordt er beschreven welke interventie hierop is ingezet. Daarna wordt er, aan de hand van een analyse van het schema, geconcludeerd of Persoon C heeft gerecidiveerd. Vervolgens geven de heer R. van Rooij (wijkagent) en mevrouw A. van Helvoirt (medewerkster van Bureau Halt) hun mening over de effecten van de ingezette interventies. Ten slotte wordt er besproken hoe Persoon C de ingezette interventies heeft ervaren.

6.3.1.1 Dossieronderzoek

Incident	Pleegdatum	Interventie
Winkeldiefstal	29-10-2012	Halt-afdoening (traject vond plaats van 6 december 2012 tot en met 27 april 2013)
Rijden zonder rijbewijs	12-04-2012	Op 18 december 2012 is hij vrijgesproken.
Geen geldig legitimatiebewijs	17-05-2011	OM-transactie van €90,-

Uit bovenstaand schema blijkt dat er nauwelijks politieregistraties van Persoon C zijn. Hij veroorzaakt wel veel overlast, maar dit is niet als strafbaar gedrag aan te merken en daardoor is het niet geregistreerd in het BVI.¹²⁴ Persoon C heeft geen Justitiële Documentatie. Op grond van de algemene definitie van recidive die in dit rapport wordt gehanteerd, kan er worden vastgesteld dat Persoon B niet heeft gerecidiveerd, aangezien hij na een politieregistratie niet binnen twee jaar opnieuw in aanraking is gekomen met de politie vanwege het plegen van soortgelijke overlast of een soortgelijke overtreding of misdrijf.

¹¹⁹ Bijlage 22 - TCOJ Heijplein, Veiligheidshuis Dordrecht, 16 mei 2013.

¹²⁰ Bijlage 12 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 9 mei 2013.

¹²¹ Bijlage 19 – Interview Persoon C, 16 mei 2013.

¹²² R-Newt is een plek van gemotiveerde jongeren die zich in hun vrije tijd willen ontwikkelen, op zoek willen naar hun talent door middel van motiverings- en talentcoachingstrajecten.

¹²³ Marokkaanse Vaders is een concept waarbij buurtbewoners zich actief inzetten voor de veiligheid in hun buurt. Ze dragen niet alleen bij aan het verbeteren van de veiligheid in wijken en buurten, maar vergroot ook de sociale samenhang.

¹²⁴ Bijlage 12 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 9 mei 2013.

6.3.1.2 Interview met wijkagent

Uit het interview met de heer R. van Rooij blijkt dat Persoon C op de goede weg is, maar af en toe nog een scheve schaats rijdt. De wijkagent is positief over de overlastincidenten die Persoon C nu veroorzaakt vergeleken met de overlastincidenten die hij twee jaar geleden veroorzaakte. De wijkagent denkt dat dit niet zozeer komt door de ingezette interventies, maar vooral door de eigen motivatie van Persoon C. Als die in orde is, kan een overlastpleger pas echt stoppen met het plegen van overlast.¹²⁵

6.3.1.3 Interview met medewerkster Bureau Halt

Volgens mevrouw A. van Helvoirt heeft Persoon C de werkstraf, drie uur helpen in de keuken van een bejaardentehuis, uitstekend uitgevoerd. De vier leerstraffen heeft Persoon C redelijk uitgevoerd.¹²⁶ Dit betekent dat mevrouw A. van Helvoirt deze opdrachten in het vervolgesprek heeft besproken met Persoon C. Over het algemeen vindt mevrouw A. van Helvoirt dat hij goed heeft meegewerkt aan de Halt-afdoening.

Uit het interview blijkt dat mevrouw A. van Helvoirt denkt dat de pakkans vooral belangrijk is om iemand te laten stoppen met het plegen van overlast. Daarnaast geeft zij aan dat het voor jeugdigen ook een grote rol speelt indien ouders betrokken worden bij het proces. De teleurstelling van de ouders in de jeugdige is voor een jeugdige vaak nog het ergste van het traject. Ten slotte geeft mevrouw A. van Helvoirt aan dat zij denkt dat Persoon C de werkstraf echt als een straf heeft ervaren, met name omdat hij deze op een vrije zondag heeft uitgevoerd.¹²⁷

6.3.1.4 Interview met Persoon C

Persoon C vond dat de politie erg overdreven omging met de jeugdgroep op het Heijplein. De politie wilde meer met de jeugdgroep praten, maar ze luisterden helemaal niet naar hen. Volgens Persoon C daagde de politie hen uit en intimideerde de politie de jeugdgroep. Persoon C heeft zelf ervaren dat de politie hem continu in de gaten hield en daardoor was hij voorzichtiger in zijn gedrag, aangezien hij bang was over de gevolgen van zijn gedrag. Persoon C geeft aan dat hij de werkstraf van Bureau Halt niet als een straf heeft ervaren, omdat hij maar drie uurtjes hoefde te helpen. Hij heeft wel iets geleerd van de Halt-afdoening, maar enkel omdat zijn ouders erg geschrokken en teleurgesteld in hem zijn. Het is voor hem erg belangrijk dat zijn ouders trots op hem zijn.¹²⁸

6.3.2 Mogelijke succesfactoren

Volgens de wijkagent is in het algemeen de pakkans belangrijker dan de uiteindelijke straf die iemand krijgt. Als een jeugdige weet dat hij een grote pakkans heeft en dat daar een gevolg aan zit, ook al is het een bekeuring of een kleine werkstraf, dan is hij veel voorzichtiger dan wanneer hij één keer een boete krijgt van €500,- voor een incident. Bij Persoon C is dit ook het geval. Hij weet dat hij door de politie in de gaten wordt gehouden.¹²⁹ Volgens de medewerkster van Bureau Halt is tevens de pakkans belangrijk. Daarnaast is volgens mevrouw A. van Helvoirt de rol van de ouders belangrijk in het proces. Vooral in de moslimcultuur is de teleurstelling en de schaamte van de ouders in een jeugdige iets dat meespeelt in het besef bij de jeugdige. Ten slotte denkt mevrouw A. van Helvoirt dat Persoon C minder overlast is gaan plegen doordat hij ouder is geworden. Het buiten hangen, het zich vervelen en het laten beïnvloeden door anderen tot een strafbaar feit ontgroeit Persoon C nu. Dat gebeurt vaker als jongeren uit de puberteit komen, meestal op 17-jarige leeftijd. Dan kijken ze meer naar de toekomst.¹³⁰

Persoon C heeft bevestigd dat de harde aanpak van de politie effect heeft gehad op hem, aangezien hij daardoor voorzichtiger was met het plegen van delicten. Daarnaast geeft hij aan dat zowel de rol van zijn ouders als zijn leeftijd factoren zijn die een rol hebben gespeeld bij de vermindering van de overlast. Door deze factoren heeft Persoon C beseft dat

¹²⁵ Bijlage 12 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 9 mei 2013.

¹²⁶ De leerstraffen staan genoemd en uitgelegd in bijlage 24.

¹²⁷ Bijlage 24 - Interview mevr. A. van Helvoirt (medewerkster Bureau Halt), 21 mei 2013.

¹²⁸ Bijlage 19 – Interview Persoon C, 16 mei 2013.

¹²⁹ Bijlage 12 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 9 mei 2013.

¹³⁰ Bijlage 24 - Interview mevr. A. van Helvoirt (medewerkster Bureau Halt), 21 mei 2013.

hij een diploma moet halen. Door de kickboks trainingen, zijn bijbaan en school heeft Persoon C veel minder vrije tijd dan twee jaar geleden. Hierdoor bevindt Persoon C zich minder op straat en komt hij niet in de verleiding om overlast te plegen. Als mogelijke succesfactoren kunnen dus worden gezien: de pakkans, de invloed van de ouders, de leeftijd van Persoon C en de dagbesteding.

6.3.3 Toetsing aan What works benadering

In deze paragraaf wordt beoordeeld of er bij de ingezette interventies voldoende rekening is gehouden met de drie beginselen die voortvloeien uit de What works benadering welke is besproken in paragraaf 5.2 van dit rapport.

Bij Persoon C is er geen sprake van een hoog recidiverisico zoals blijkt uit het dossieronderzoek. Volgens het risicobeginsel zou dit betekenen dat er kan worden volstaan met een interventie van geringe intensiteit en duur. Hieraan is voldaan, aangezien de Halt-afdoening in totaal twaalf uur betrof.¹³¹ Persoon C heeft de Halt-afdoening ook niet als zeer intensief ervaren zoals blijkt uit het interview met hem. Er is dus voldoende rekening gehouden met het risicobeginsel bij de ingezette interventies.

Volgens het responsiviteitsbeginsel moet de interventie afgestemd zijn op de motivatie, de persoonlijkheid en het leervermogen van de jeugdige. Persoon C heeft zelf ingestemd met de Halt-afdoening, dus daar is voldoende rekening mee gehouden. Daarnaast is er voldoende rekening gehouden met het milieu waarin de jeugdige is opgegroeid omdat het bekend is dat stelen, vooral in de moslimcultuur, veel schaamte veroorzaakt bij de ouders van de jeugdige. De ouders zijn betrokken geweest bij de Halt-afdoening en dat heeft een goede werking gehad op Persoon C, zoals blijkt uit het interview met hem. Met het responsiviteitsbeginsel is dus genoeg rekening gehouden bij de ingezette interventies bij Persoon C.

Het behoeftebeginsel houdt in dat effectieve interventies zich richten op de criminogene behoeften van de jeugdige. De risicofactor, namelijk de dagbesteding, is in de afgelopen twee jaar veranderd bij Persoon C. Dit komt echter niet direct door een ingezette interventie. Persoon C geeft zelf aan dat dit vooral door zijn leeftijd en de invloed van zijn ouders komt. De risicofactoren zijn dus wel verdwenen, maar dit komt niet door een ingezette interventie en daarom is er niet voldaan aan het behoeftebeginsel.

6.3.4 Tussenconclusie

Er is dus zowel met het risicobeginsel als met het responsiviteitsbeginsel voldoende rekening gehouden bij de ingezette interventies op Persoon C. Er is echter in beginsel onvoldoende rekening gehouden met het behoeftebeginsel, al zijn de criminogene behoeften van Persoon C toch grotendeels verdwenen. Indien Persoon C blijft kickboksen, werken en naar school blijft gaan, zal hij vrijwel geen overlast meer plegen, aangezien hij daar dan geen tijd voor heeft.

6.4 Persoon D

Persoon D is een 18-jarige jongen met zowel de Nederlandse als de Marokkaanse nationaliteit. Persoon D gaat naar het Da Vinci College en volgt de mbo-opleiding tot assistent manager internationale handel niveau 4. Sinds één jaar heeft hij zich iets meer losgemaakt van de jeugdgroep en komt hij nog maar gemiddeld twee à drie keer per week op het Heijplein. Persoon D doet MMA en traint gemiddeld vier keer per week. Daarnaast heeft Persoon D een bijbaan in een shoarmazaak waar hij gemiddeld twee à drie keer per week werkt.¹³²

Voordat Persoon D zich los maakte van de jeugdgroep, vertoonde hij veel overlastgevend gedrag op het Heijplein en werd hij omschreven als een lastige, schijnheilige jongen die

¹³¹ Bijlage 24 - Interview mevr. A. van Helvoirt (medewerkster Bureau Halt), 21 mei 2013.

¹³² Bijlage 26 –Interview Persoon D, 21 mei 2013.

irritant is richting de politie.¹³³ Zo had Persoon D regelmatig een grote mond en zorgde hij regelmatig voor geluidsoverlast. Dit werd als zeer overlastgevend ervaren door de bewoners van het Heijeplein. Het gaat nu een stuk beter met hem, want hij focust zich volledig op MMA, aangezien hij hierin een professional wil worden. Daarnaast wil Persoon D na zijn mbo-opleiding wellicht ook nog een hbo-opleiding gaan volgen.¹³⁴

6.4.1 Ingezette interventies en de effecten

In deze paragraaf staat een schema van de incidenten waarvan Persoon D verdachte is geweest vanaf 2009. Voor deze informatie is het BVI en de Justitiële Documentatie van Persoon D geraadpleegd. Het overzicht is voor het laatst bijgewerkt op 2 april 2013. Eerst wordt het incident genoemd, vervolgens wordt de pleegdatum van het incident en ten slotte wordt er beschreven welke interventie hierop is ingezet. Daarna wordt er, aan de hand van een analyse van het schema, geconcludeerd of Persoon D heeft gerecidiveerd. Vervolgens geeft de heer R. van Rooij (wijkagent) zijn mening over de effecten van de ingezette interventies. Ten slotte wordt er besproken hoe Persoon D de ingezette interventies heeft ervaren.

6.4.1.1 Dossieronderzoek

Incident	Pleegdatum	Interventie
Vechtpartij	15-04-2011	Gemuteerd
Niet voldoen aan ambtelijk bevel	14-03-2011	Veroordeeld op 4 juli 2011 voor: 20 uur werkstraf subsidair 10 dagen jeugddetentie.
Geluidshinder	23-05-2010	Gemuteerd

Uit bovenstaand schema blijkt dat er nauwelijks politieregistraties van Persoon D zijn. Hij veroorzaakt wel veel overlast, maar dit is niet als strafbaar gedrag aan te merken en daardoor is het niet geregistreerd in het BVI.¹³⁵ Persoon D is in maart 2011 wel veroordeeld voor een werkstraf van 20 uur voor het niet voldoen aan een ambtelijk gegeven bevel. Op grond van de algemene definitie van recidive die in dit rapport wordt gehanteerd, kan er worden vastgesteld dat Persoon D niet heeft gerecidiveerd, aangezien hij na een politieregistratie niet binnen twee jaar opnieuw in aanraking is gekomen met de politie vanwege het plegen van soortgelijke overlast of een soortgelijke overtreding of misdrijf.

6.4.1.2 Interview met wijkagent

Uit het interview met de heer R. van Rooij blijkt dat de werkstraf die in 2011 is opgelegd aan Persoon D heeft bijgedragen aan het feit dat er vanaf mei 2011 geen politieregistraties meer zijn. De wijkagent gelooft dat als je mensen straft voor hun daad, zij daar iets van leren, het zogenoemde oorzaak-gevolg verhaal. Daarnaast focust Persoon D zich erg op zijn MMA-trainingen, wat veel tijd in beslag neemt en dat is een belangrijke factor voor de vermindering van de politieregistraties. Indien een jeugdige zich namelijk zeer interesseert voor het sporten, kan het een goede stok achter de deur zijn, omdat de kans bestaat dat als een jeugdige overlast opnieuw pleegt, hij niet meer mag komen sporten. Een jeugdige kan zich pas zo focussen op een sport, indien hij zich daadwerkelijk voor interesseert.¹³⁶

6.4.1.3 Interview met Persoon D

Uit het interview met Persoon D blijkt dat hij niet zoveel te maken had met het optreden van de politie. Wel merkte Persoon D dat zijn vrienden van het Heijeplein het vervelend vonden dat de politie ze de hele tijd in de gaten hield en dat de politie telkens hard optrad. Persoon D heeft als werkstraf afgewassen in een tehuis. Persoon D geeft aan dat hij de werkstraf op zich niet echt als een straf zag, omdat hij toentertijd als bijbaantje ook afwasser was en hij het werk dus was gewend. De werkstraf viel samen met de ramadan en daardoor kwam de werkstraf wel dubbel zo hard aan. Dat vond Persoon D vervelend en

¹³³ Bijlage 22 - TCOJ Heijeplein, Veiligheidshuis Dordrecht, 16 mei 2013.

¹³⁴ Bijlage 26 –Interview Persoon D, 21 mei 2013.

¹³⁵ Bijlage 10 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 7 mei 2013.

¹³⁶ Bijlage 10 – Interview dhr. R. van Rooij (wijkagent Krispijn), 7 mei 2013.

tevens vond hij het vervelend dat hij niet betaald kreeg voor het werk. Hij geeft aan dat hij de veroordeling erger vond dan de werkstraf, omdat zijn ouders absoluut niet blij waren met zijn veroordeling.¹³⁷

6.4.2 Mogelijke succesfactoren

Uit het interview met Persoon D blijkt dat het belangrijk is hoe zijn ouders over hem denken. Daarnaast geeft hij aan dat hij door MMA, zijn werk en school minder op het Heijplein is. De pakkans is ook een mogelijke succesfactor zoals blijkt uit het interview met Persoon D. Ten slotte geeft Persoon D aan dat hij denkt dat hij vanaf 2011 minder politieregistraties op zijn naam heeft staan doordat hij ouder is geworden. Persoon D denkt dat hij vanaf 17-jarige leeftijd beter is gaan beseffen wat de gevolgen van zijn daden kunnen zijn. Als mogelijke succesfactoren kunnen dus worden aangemerkt: invloed van de ouders, de leeftijd van Persoon D, de dagbesteding en de pakkans.

6.4.3 Toetsing aan What works benadering

In deze paragraaf wordt er beoordeeld of er bij de ingezette interventies voldoende rekening is gehouden met de drie beginselen die voortvloeien uit de What works benadering welke is besproken in paragraaf 5.2 van dit rapport.

Bij Persoon D is er geen sprake van een hoog recidiverisico zoals blijkt uit het dossieronderzoek. Volgens het risicobeginsel zou dit betekenen dat er kan worden volstaan met een interventie van geringe intensiteit en duur. Hieraan is voldaan, aangezien de werkstraf twintig uur betrof. Persoon D heeft de werkstraf niet als zeer intensief ervaren zoals blijkt uit het interview met hem. Er is dus voldoende rekening gehouden met het risicobeginsel bij de ingezette interventies.

Volgens het responsiviteitsbeginsel moet de interventie afgestemd zijn op de motivatie, de persoonlijkheid en het leervermogen van de jeugdige. Hier is niet echt rekening mee gehouden, aangezien Persoon D de werkstraf, afwassen, niet als een straf heeft ervaren. Persoon D geeft ook aan dat hij van de werkstraf niets heeft geleerd. Met het responsiviteitsbeginsel is dus onvoldoende rekening gehouden bij de ingezette interventies op Persoon D.

Het behoeftebeginsel houdt in dat effectieve interventies zich richten op de criminogene behoeften van de jeugdige. De risicofactoren, namelijk de dagbesteding en de sociale omgeving, zijn de afgelopen twee jaar veranderd bij Persoon D. Dit komt echter niet direct door een ingezette interventie. Persoon D geeft zelf aan dat dit vooral door zijn leeftijd komt. De risicofactoren zijn dus wel verminderd, maar dit komt niet door een ingezette interventie en daarom is er niet voldaan aan het behoeftebeginsel.

6.4.4 Tussenconclusie

Er is dus enkel voldoende rekening gehouden met het risicobeginsel bij de ingezette interventies op Persoon D. Er is onvoldoende rekening gehouden met zowel het responsiviteitsbeginsel als het behoeftebeginsel. Ondanks dat hier onvoldoende rekening mee is gehouden, pleegt Persoon D veel minder overlast. Indien Persoon D blijft trainen, werken en naar school blijft gaan, zal hij vrijwel geen overlast meer plegen, aangezien hij daar dan geen tijd voor heeft.

6.5 Persoon E

Persoon E is een 18-jarige jongen met zowel de Nederlandse als de Syrische nationaliteit. Persoon E gaat naar het Da Vinci College en volgt de mbo-opleiding elektrotechniek op niveau 4. Persoon E woont bij zijn ouders thuis. Hij heeft nog een jonger broertje van 14 jaar oud. De situatie thuis is gespannen. De moeder krijgt een uitkering en heeft een naaiwinkeltje in de wijk Krispijn dat niet goed loopt. De vader heeft enige tijd geleden een hartaanval gekregen tijdens een controle van de politie in huis. Dit heeft de vader wel overleefd,

¹³⁷ Bijlage 26 –Interview Persoon D, 21 mei 2013.

maar hierdoor zijn in het gezin bepaalde negatieve gevoelens tegenover de politie ontstaan. Persoon E veroorzaakt vaak overlast in verband met scooters. Hij repareert scooters en hij handelt er in, waardoor er vaak jeugdigen bij hem thuis komen.¹³⁸

6.5.1 Ingezette interventies en de effecten

In deze paragraaf staat een schema van de incidenten waarvan Persoon E verdachte is geweest vanaf 2009. Voor deze informatie is het BVI en de Justitiële Documentatie van Persoon E geraadpleegd. Het overzicht is voor het laatst bijgewerkt op 28 april 2013. Eerst wordt het incident genoemd, vervolgens wordt de pleegdatum van het incident genoemd en ten slotte wordt er beschreven welke interventie hierop is ingezet. Daarna wordt er, aan de hand van een analyse van het schema, geconcludeerd of Persoon E heeft gerecidiveerd. Vervolgens wordt de aanpak van het Handhavingsteam beschreven. Ten slotte geeft de heer E. van Katwijk (wijkagent) zijn mening over de effecten van het Handhavingsteam.

6.5.1.1 Dossieronderzoek

Incident	Pleegdatum	Interventie
Rijden zonder rijbewijs	16-07-2012	OM-transactie van €330,-
Diefstal van bromfiets	17-02-2012	Sepot 02 – geen wettig bewijs
Overlast melding	20-01-2012	Gemuteerd
Diefstal van bromfiets	15-10-2011	Sepot 02 – geen wettig bewijs
Heling	06-05-2011	Sepot 02 – geen wettig bewijs
Rijden zonder rijbewijs	28-02-2011	Sepot 02 – geen wettig bewijs
Opzettelijk niet voldoen aan bevel van ambtenaar in functie, bedreiging en eenvoudige mishandeling	08-02-2011	Veroordeeld op 16 mei 2011 voor: een geldboete van €400,- subsidiair 8 dagen jeugddetentie en daarnaast 20 uur voorwaardelijk werkstraf subsidiair 10 dagen jeugddetentie met een proeftijd van 2 jaar (31 mei 2011-30 mei 2013).
Rijden zonder rijbewijs	24-09-2010	Bekeuring van €130,-
Overlast vuurwerk	19-10-2009	Gemuteerd

Uit het bovenstaande schema blijkt dat Persoon E in de afgelopen vier jaar drie keer verdachte is geweest van rijden zonder rijbewijs. In september 2010 heeft hij een bekeuring van €130,- moeten betalen voor het rijden zonder rijbewijs op 16-jarige leeftijd. Vijf maanden later, in februari 2011, wordt het volgende incident geseponeerd, wegens gebrek aan wettig bewijs. Er is dus sprake geweest van een technisch sepot door de officier van justitie. Een jaar en vijf maanden later, in juli 2012, kreeg hij een OM-transactie van €330,- voor het rijden zonder rijbewijs op 18-jarige leeftijd. Het dossieronderzoek is voor het laatst bijgewerkt op achtentwintig april 2013 en tot en met deze datum is Persoon E geen verdachte meer geweest van het rijden zonder rijbewijs. Dat is dus negen maanden na de laatste politieregistratie.

Op grond van de algemene definitie van recidive die in dit rapport wordt gehanteerd, kan er worden vastgesteld dat Persoon E twee keer heeft gerecidiveerd in de afgelopen vier jaar voor de overtreding rijden zonder rijbewijs. Beide gevallen betreffen namelijk een politieregistratie binnen twee jaar van een soortgelijke overtreding.

Er kan voorzichtig worden geconcludeerd dat het betalen van een geldsom Persoon E er niet van weerhoudt te rijden zonder rijbewijs.

Verder blijkt uit het dossieronderzoek dat Persoon E in de afgelopen drie jaar drie keer verdachte is geweest van heling dan wel diefstal, wat een soortgelijk misdrijf betreft. In mei 2011 is Persoon E verdachte geweest van heling, dit misdrijf is geseponeerd wegens gebrek aan bewijs. Er is dus sprake geweest van een technisch sepot door de officier van justitie. Vijf maanden later, in oktober 2011, is Persoon E verdachte geweest van diefstal van een bromfiets. Dit is ook wegens gebrek aan bewijs geseponeerd door de officier van justitie. Vier maanden later, in februari 2012, is Persoon E weer verdachte geweest van diefstal van een bromfiets en dit is eveneens geseponeerd wegens gebrek aan wettig

¹³⁸ Bijlage 8 – Interview dhr. E. van Katwijk (wijkagent Krispijn), 7 mei 2013.

bewijs.

Op grond van de algemene definitie van recidive die in dit rapport wordt geraadpleegd, kan er worden vastgesteld dat Persoon E twee keer heeft gerecidiveerd in de afgelopen twee jaar voor een soortgelijk misdrijf. Beide keren betreft dit namelijk een politieregistratie binnen twee jaar van een soortgelijk misdrijf.

Bij alle drie de politieregistraties is zijn zaak geseponneerd, dus kan het vanzelfsprekend zijn dat Persoon E dit niet als een straf ervaart, al is hij wel bij alle drie de incidenten gearresteerd. Daardoor is hij gefouilleerd en heeft hij in het arrestantencomplex gezeten. Er kan voorzichtig worden geconcludeerd dat hij dit niet als zodanig vervelend heeft ervaren om zichzelf te weerhouden van het plegen van een soortgelijk misdrijf.

Ten slotte blijkt uit het dossieronderzoek dat Persoon E in 2011 is veroordeeld voor een geldboete van €400,- en een voorwaardelijke werkstraf van 20 uur waarvan de proeftijd afloopt op dertig mei 2013, wegens het opzettelijk niet voldoen aan bevel van ambtenaar in functie, bedreiging en eenvoudige mishandeling. Hierin heeft Persoon E niet gerecidiveerd zoals blijkt uit het dossieronderzoek.

Handhavingteam

Begin 2012 is Persoon E in de lijst van de '140 geregistreerde overlastgevers in de Colijnstraat en omgeving' gekomen binnen de Taskforce Overlast. Uiteindelijk is hij in aanraking gekomen met het Handhavingteam, aangezien de overlast bleef aanhouden. Hieronder staat een kort verslag van de aanpak en de ervaring van het Handhavingteam met Persoon E.

Huisbezoek

Op 13 april 2012 werd er door het Handhavingteam een huisbezoek gebracht aan de moeder van Persoon E, omdat hij als een grote probleemfactor werd gezien door de politie. Er vond een gesprek plaats tussen de moeder en de teamleider van het Handhavingteam. Tijdens dit gesprek werd het de moeder van Persoon E duidelijk gemaakt dat het de bedoeling is om haar zoon te beschermen tegen de negatieve invloed van de overlastplegers. Hij volgt een goede opleiding, is slim en tevens handig en dat kan misbruikt worden door bepaalde verkeerde personen. Persoon E kan daardoor onopgemerkt in een verkeerd circuit belanden. Er wordt een vervolgspraak gemaakt dat plaats zal vinden op het politiebureau.¹³⁹

Gesprek op het politiebureau

Op 27 april 2012 heeft er een gesprek plaatsgevonden op het politiebureau in Krispijn waarbij de volgende personen aanwezig waren: Persoon E, zijn moeder, een veldregisseur van de GGD, een GBA-controleur, een vertegenwoordigster van de woningcorporaties Dordrecht en een politieagent. De gespreksleider geeft aan dat het Handhavingteam bezorgd is met betrekking tot de overlast in de wijk waarbij Persoon E wordt gezien. De overlast vindt plaats op het Heijeplein en deze groep houdt zich onder andere bezig met gebruik van en handel in gestolen brommers en scooters. Persoon E geeft direct aan zich daar niet in te herkennen. Hij geeft aan dat het zijn vrienden zijn en dat hij niets verkeerd doet. Hij zegt dat de politie en het Handhavingteam zich zorgen maken om niets en dat hij oud en wijs genoeg is om zelf te beslissen wat hij doet op straat.

De moeder geeft aan dat ze het huisbezoek niet leuk vindt en het uitermate onbeschoft vindt om zomaar bij wildvreemde mensen met zoveel mensen naar binnen te stappen. Het Handhavingteam geeft aan dat Persoon E stond ingeschreven op het betreffende adres en dat er daarom hier werd binnengetreten.

Persoon E vindt het hele gesprek belachelijk en hij wil helemaal geen advies van het Handhavingteam, omdat hij zijn eigen vrienden kiest en zijn eigen keuzes maakt. De gespreks-

¹³⁹ 'Verslag van het huisbezoek op 13 april 2012 door het Handhavingteam Colijnstraat en Schildersbuurt aan het adres Jacob van Ruisdaelstraat 38, Dordrecht', 14 april 2012.

leider zegt daarop dat dit goed is, maar dat hij dan kan verwachten dat hij wordt aangesproken indien hij overlastgevend gedrag vertoont.¹⁴⁰

Contact journaal van 20 juni 2012

Persoon E zegt dat hij op kamers woont en heeft dit als GBA-adres opgegeven. Na een controle bleek dit niet waar te zijn en bleek dat hij fraudeerde. Persoon E woonde nog gewoon bij zijn ouders. Het gezin wil graag verhuizen naar een grotere gezinswoning. Het Handhavingteam wil hierbij helpen en zoekt een andere woning voor het gezin in Krispijn. De wijkagent gaf op 20 juni 2012 echter negatief advies hierover, omdat dit de overlast van Persoon E niet zou veranderen. De wijkagent adviseert een woning te zoeken in een andere wijk. Zijn moeder geeft aan dat er signalen zijn dat Persoon E zich nog steeds ophoudt met jeugdigen uit de overlastgevende jeugdgroep op het Heijeplein. De moeder is hier angstig over en zij voelt spanning als zij geen zicht heeft op Persoon E als hij niet thuis is.¹⁴¹

6.5.1.2 Interview met wijkagent

Uit het interview met de heer E. van Katwijk blijkt dat het Handhavingteam een zeer effectief is geweest. Het Handhavingteam heeft er op zeer korte termijn voor kunnen zorgen dat het gezin is verhuisd naar een andere wijk, namelijk Stadspolders, en daar woont het gezin nu nog. Sindsdien is Persoon E nauwelijks meer op het Heijeplein en in Krispijn te vinden, terwijl hij daar voor de verhuizing vrijwel elke avond was. Het gaat het sinds de verhuizing veel beter met Persoon E en zijn er sinds juli 2012 geen politieregistraties meer van hem. Dit komt vooral omdat ze nu in een groter huis wonen, jeugdigen hem nauwelijks meer thuis opzoeken en hij zich daardoor meer focust op zijn opleiding. Het is een slimme jongen die kan en wil studeren. Persoon E is niet de persoon die van vechtsporten houdt, dus die inzet zou niet werken.¹⁴²

6.5.2 Mogelijke succesfactoren

Dat Persoon E geen BVH-meldingen meer in het BVI heeft staan vanaf juli 2012 komt zeer waarschijnlijk door de verhuizing van het gezin van Krispijn naar de Stadspolders. De inzet van het Handhavingteam is dus een zeer belangrijke stap geweest in dit proces. Hierbinnen zijn de waarnemingen en de oplettendheid van de wijkagent doorslaggevend geweest, omdat hij op basis daarvan heeft geadviseerd om het gezin te laten verhuizen naar een andere wijk in plaats van naar een ander huis in Krispijn. Door de verhuizing komen er vrijwel geen andere jeugdigen meer naar het huis van Persoon E. Doordat het huis groter is dan het vorige huis, kan Persoon E zich ook beter focussen op zijn studie, omdat hij zich beter af kan sluiten van spanning in huis. Mogelijke succesfactoren zijn dus: de inzet van het handhavingteam, de oplettendheid van de wijkagent en de verhuizing naar een andere wijk.

6.5.3 Toetsing aan What works benadering

In deze paragraaf wordt er beoordeeld of er bij de ingezette interventies voldoende rekening is gehouden met de drie beginselen die voortvloeien uit de What works benadering welke is besproken in paragraaf 5.2 van dit rapport.

Bij Persoon E is er wat betreft het rijden zonder rijbewijs en de heling en diefstal van een bromfiets een hoog recidiverisico. Volgens het risicobeginsel zou dit betekenen dat er een intensieve en langdurige aanpak is vereist. In beginsel is dit niet gebeurd, aangezien er een geldsom moest worden betaald door Persoon E of aangezien zijn zaak werd geseponeerd. Hij is echter door het Handhavingteam wel zeer intensief en langdurig aangepakt, aangezien zijn familie erbij betrokken is en hij zelfs is verhuisd naar een andere wijk. Er is dus rekening gehouden met het risicobeginsel bij de ingezette interventies.

¹⁴⁰ 'Verslag van het huisbezoek op 27 april 2012 door het Handhavingteam Colijnstraat en Schildersbuurt aan het adres Jacob van Ruisdaelstraat 38, Dordrecht', 29 april 2012.

¹⁴¹ 'Contact Journaal Handhavingteam Colijnstraat en Schildersbuurt', 20 juni 2012.

¹⁴² Bijlage 8 – Interview dhr. E. van Katwijk (wijkagent Krispijn), 7 mei 2013.

Volgens het responsiviteitsbeginsel moet de interventie afgestemd zijn op de motivatie, de persoonlijkheid en het leervermogen van de jeugdige. Zoals blijkt uit het dossieronderzoek van het Handhavingsteam hierboven besproken, waren zowel Persoon E als zijn moeder niet gemotiveerd om mee te werken met het Handhavingsteam.¹⁴³ Uit het interview met dhr. E van Katwijk blijkt dat Persoon E een slimme jongen is, maar daar is geen van alle ingezette interventies op gebaseerd.¹⁴⁴ Ten aanzien van sociale mogelijkheden blijkt dat Persoon E hier normaal in functioneert, aangezien hij veel contacten heeft op het Heijplein.¹⁴⁵ Met het responsiviteitsbeginsel is niet genoeg rekening gehouden bij de ingezette interventies bij Persoon E.

Met het behoeftebeginsel is zeker rekening gehouden bij Persoon E. Dit beginsel houdt in dat effectieve interventies zich richten op criminogene behoeften van de jeugdige. De risicofactor was namelijk dat er veel jeugdigen bij Persoon E thuis kwamen, zodat hij hen kon helpen bij het repareren of verhandelen van scooters. Ook woonde hij dicht bij het Heijplein. Door zijn fysieke en sociale omgeving te veranderen, namelijk door te verhuizen, heeft het Handhavingsteam zich gericht op de criminogene behoeften van Persoon E.

6.5.4 Tussenconclusie

Er is dus zowel met het risicobeginsel als met het behoeftebeginsel voldoende rekening gehouden tijdens het inzetten van het Handhavingsteam. Er is onvoldoende rekening gehouden met het responsiviteitsbeginsel, maar toch heeft de aanpak zijn vruchten afgeworpen. Persoon E focust zich meer op zijn opleiding en er zijn sinds juli 2012 geen politieregistraties meer van hem, dus het gaat veel beter met hem nu hij samen met zijn gezin in een groter huis woont en jeugdigen hem nauwelijks meer thuis opzoeken.

¹⁴³ 'Verslag van het huisbezoek op 27 april 2012 door het Handhavingsteam Colijnstraat en Schildersbuurt aan het adres Jacob van Ruisdaelstraat 38, Dordrecht', 29 april 2012

¹⁴⁴ Bijlage 8 – Interview dhr. E. van Katwijk (wijkagent Krispijn), 7 mei 2013.

¹⁴⁵ Bijlage 8 – Interview dhr. E. van Katwijk (wijkagent Krispijn), 7 mei 2013.

Hoofdstuk 7 - Eindconclusies en aanbevelingen

Uit de hoofdstukken drie tot en met zes is een aantal resultaten naar voren gekomen. Op basis van deze resultaten kunnen conclusies worden getrokken en aanbevelingen worden gegeven. In dit hoofdstuk wordt er een beredeneerd antwoord gegeven op de centrale vraag: *“Welke succesfactoren kunnen worden aangewezen in de huidige (juridische) aanpak van jeugdoverlast bij vijf individuen op het Heijeplein in Dordrecht, die mogelijk hebben bijgedragen aan het terugdringen van recidive?”* Er worden tevens aanbevelingen aan het Wijkteam West gedaan, zodat het team interventies in de toekomst gericht en doelmatiger kan inzetten.

7.1 Eindconclusies

Volgens de heer R. van Rooij (wijkagent) kan een overlastgever pas echt stoppen, indien hij daartoe zelf gemotiveerd is. Daarnaast geven beide wijkagenten (de heren R. van Rooij en E. van Katwijk) aan dat een jeugdige zich enkel kan interesseren voor een sport, indien hij überhaupt van sporten houdt. Indien een jeugdige zich zeer interesseert voor een sport, kan het een stok achter de deur zijn, omdat de kans bestaat dat een jeugdige niet meer mag komen sporten als hij opnieuw overlast pleegt. Verder blijkt uit de interviews met Persoon C en met Persoon D dat een werkstraf niet als een echte straf wordt gezien, indien deze niet uitdagend of langdurig genoeg is. Een werkstraf moet dus voldoende uitdaging en een redelijk lange duur hebben. De mogelijke succesfactoren per jeugdige worden nu besproken.

Persoon A

Volgens de heer R. van Rooij (wijkagent) is het incident een belangrijke succesfactor voor het feit dat Persoon A minder politieregistraties heeft vanaf 2011. Daarnaast geeft de wijkagent aan dat een mogelijke succesfactor kan zijn dat Persoon A weet dat hij in de gaten wordt gehouden door de politie en dat de pakkans daardoor groot is. Mogelijke succesfactoren volgens mevrouw van Es (medewerkster Bureau Jeugdzorg) zijn de dagbesteding (school, werk en sporten), de 17-jarige leeftijd van Persoon A, het feit dat hij weet dat zijn pakkans groot is als hij overlast pleegt, de invloed van zijn ouders en de goede, consequente communicatie die gepaard gaat met de samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstanties en justitie. De 17-jarige leeftijd verandert vaak iets in het gedrag van jeugdigen, aangezien de jeugdigen beter beseffen wat mogelijke gevolgen van hun daden kunnen zijn en ze meer toekomstgericht kijken.

Persoon B

Het arbeidstoeleidingscentrum is een mogelijke succesfactor, aangezien dit ervoor zorgt dat Persoon B een dagbesteding heeft. Daarnaast is de afspraak dat Persoon B om 20:00u thuis moet zijn, wellicht ook een succesfactor, aangezien hij zich daardoor niet meer op straat kan bevinden en hij zich daardoor niet kan laten beïnvloeden overlast te plegen. De politie en de jongerenwerker zijn hierin een controlerende factor. De heer R. van Rooij (wijkagent) denkt dat begeleid wonen en de leeftijd van Persoon B uiteindelijk een mogelijke succesfactor kunnen zijn. Mevrouw H. Luts (medewerkster van de WSG) denkt tevens dat begeleid wonen ervoor kan zorgen dat Persoon B minder overlast en andere strafbare feiten gaat plegen. Daarnaast geeft zij aan dat ambulante zorg een belangrijke factor is voor de ontwikkeling van Persoon B. Het belangrijkste in haar begeleiding is dat Persoon B het gevoel heeft dat hij wordt gerespecteerd. Mevrouw H. Luts probeert dit wederzijdse respect te creëren door een vertrouwensband met Persoon B op te bouwen. Belangrijke factoren hierin zijn hem te motiveren en hem het gevoel te geven dat er naar hem wordt geluisterd. Mogelijke succesfactoren zijn dus de dagbesteding, de leeftijd van Persoon B, de vertrouwensband tussen de reclasseringsbegeleider en Persoon B en de goede communicatie en samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstanties en justitie.

Persoon C

Volgens zowel de heer R. van Rooij (wijkagent) als mevrouw van A. van Helvoirt (medewerkster Bureau Halt) als Persoon C is de pakkans en het feit dat Persoon C weet dat hij door de politie in de gaten wordt gehouden een mogelijke succesfactor. Daarnaast is de rol van de ouders een mogelijke succesfactor, aangezien Persoon C de teleurstelling van zijn ouders in hem erg vervelend vond. Ten slotte is een mogelijke succesfactor dat Persoon C minder overlast is gaan plegen door zijn leeftijd. Dat gebeurt vaker als jongeren uit de puberteit komen, meestal op 17-jarige leeftijd. Door de kickbokstrainingen, zijn bijbaan en school heeft Persoon C veel minder vrije tijd dan twee jaar geleden. Hierdoor bevindt hij zich minder op straat en komt hij niet in de verleiding om overlast te plegen. De succesfactoren die mogelijk een rol hebben gespeeld bij de overlastvermindering van Persoon C zijn de pakkans, de invloed van de ouders, de 17-jarige leeftijd van Persoon C en de dagbesteding.

Persoon D

Uit het interview met Persoon D blijkt dat het belangrijk is hoe zijn ouders over hem denken. Daarnaast geven zowel de heer R. van Rooij (wijkagent) als Persoon D aan dat hij door MMA, zijn werk en school minder op het Heijeplein is. De pakkans is ook een mogelijke succesfactor zoals blijkt uit het interview met Persoon D. Ten slotte geeft Persoon D aan dat hij denkt dat hij vanaf 2011 minder politieregistraties op zijn naam heeft staan doordat hij ouder is geworden. Persoon D denkt dat hij vanaf 17-jarige leeftijd beter is gaan beseffen wat de gevolgen van zijn daden kunnen zijn. Als mogelijke succesfactoren kunnen dus worden aangemerkt: invloed van de ouders, de 17-jarige leeftijd van Persoon D, de dagbesteding en de pakkans.

Persoon E

Uit het interview met de heer E. van Katwijk (wijkagent) blijkt dat de inzet van het Handhavingsteam zeer effectief is geweest bij Persoon E. Sinds de verhuizing van het gezin van Persoon E naar een andere wijk is hij nauwelijks meer gezien op het Heijeplein en in Krispijn, terwijl hij voor de verhuizing vrijwel elke avond op het Heijeplein was. Het advies van de wijkagent is doorslaggevend geweest bij de succesvolle verhuizing van het gezin van Persoon E. Het Handhavingsteam wilde Persoon E in eerste instantie naar een andere woning in de wijk Krispijn verhuizen. De wijkagent leek dit geen goede optie, aangezien het probleem dat jeugdigen Persoon E thuis opzochten, dan niet zou zijn opgelost. De wijkagent heeft het Handhavingsteam geadviseerd om het gezin te laten verhuizen naar een andere wijk. Door de verhuizing kan Persoon E zich beter focussen op zijn opleiding, omdat hij geen afleiding meer heeft van andere jeugdigen die Persoon E thuis komen opzoeken. Persoon E heeft nu een betere dagbesteding. De verhuizing naar een andere wijk, die het Handhavingsteam versneld heeft kunnen uitvoeren, is dus als een succesvolle interventie aan te duiden bij Persoon E.

Concluderend kan worden gesteld dat de overlast die de vijf jeugdigen veroorzaken vaak al door het natuurlijke proces van het ouder worden afneemt. Daarnaast blijkt dat er factoren zijn die door verschillende instanties kunnen worden gestimuleerd, zoals het zorgen voor een goede invulling van de dagelijkse activiteiten en het intensiveren van toezicht door de politie waardoor de pakkans bij overtredingen wordt vergroot. Als er daarnaast sprake is van positieve ondersteuning vanuit de ouders en een goede, consequente communicatie en samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstanties en justitie, dan kan in een aantal gevallen zeker worden bijgedragen aan het terugdringen van recidive.

7.2 Aanbevelingen

- De samenwerking tussen hulpverleningsinstanties en justitie moet blijven voortduren zoals deze momenteel gaat. Door de informatie-uitwisseling tussen de verschillende instanties kan er het beste een plan van aanpak voor een overlastgevende jeugdige worden gemaakt.
- De communicatie tussen de hulpverleningsinstanties en justitie dient goed en consequent te verlopen. Het is belangrijk dat de instanties elkaar op de hoogte houden van de ontwikkelingen bij een jeugdige. Instanties weten dan van elkaar wat er is afgesproken met een jeugdige en hierop kan dan worden geanticipeerd door de instanties. Het kan effectief zijn als de instanties elkaar om de zoveel tijd informeren over de ontwikkelingen en de bijzonderheden van een jeugdige. Indien bijvoorbeeld de school of de politie doorgeeft dat de jeugdige veel verzuimt of veel overlast pleegt, kan de reclasseringmedewerker dit bespreken met de jeugdige en wellicht afspraken hierover maken.
- De jeugdigen op het Heijeplein gedragen zich beter als ze het gevoel hebben dat ze goed in de gaten worden gehouden door de politie. Het is belangrijk dat de jeugdige beseft dat de pakkans groot is, indien hij overlast of een strafbaar feit pleegt. Het is dus aan te raden dat de politie hierop blijft inzetten.
- Jeugdigen dienen een goede dagbesteding te hebben, aangezien dat de jeugdigen van de straat houdt. Indien de wijkagent opmerkt dat een jeugdige veel op straat te vinden is, is het aan te raden dat de wijkagent contact opneemt met andere hulpverleningsinstanties om uit te zoeken of de jeugdige een dagbesteding heeft en of die wellicht verandert dient te worden.
- Het is bij jeugdigen met een laag IQ (tussen de 50 en 70) belangrijk dat ze vrijwel direct ambulante zorg krijgen aangeboden, zodat een hulpverlener een jeugdige bijvoorbeeld kan leren hoe de jeugdige zijn vrije tijd juist kan besteden.

Literatuurlijst

Boeken

- D.B. Baarda, M.P.M. de Goede & J. Teunissen, *Kwalitatief Onderzoek*, Groningen: Stenfert Kroeze 2005.
- J.A.C. Bartels, *Jeugdstrafrecht*, Deventer: Kluwer 2011.
- J.A.C. Bartels & F. Nijland, *Behandelen of straffen in het jeugdrecht*, Amsterdam: SWP 2009.
- A. Bunthof & S. Polak, *Praktisch Jeugd(straf)recht*, Groningen: Noordhoff uitgevers 2011.
- W. Duijst e.a., *Aanpakken van overlast*, Dordrecht: Stichting SMVP Producties 2010.
- L. Janssen, *Nederlands recht begrepen*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2007.
- L. Janssen, *Handleiding jeugdrecht voor de politiepraktijk*, Amsterdam: Stapel & De Koning 2010.
- G. de Jonge & A.P. van der Linden, *Jeugd & Strafrecht*, Deventer: Kluwer 2007.
- E. Kolthoff, *Basisboek criminologie*, Den Haag: Boom Lemma uitgevers 2011.
- A.P. van der Linden, F.G.A. ten Siethoff & A.E.I.J. Zeijlstra, *Jeugd en recht*, Houten: Bohn Stafleu van Loghum 2009.
- P.A.M. Mevis, *Capita Strafrecht, een thematische inleiding*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2009.
- J.M. Reijntjes, *Nederlandse Strafvordering*, Deventer: Kluwer 2009.

Artikelen

- D.A. Andrews e.a., 'Does correctional treatment work? A clinically relevant and psychologically informed meta-analysis', *Criminology* 1990-28.
- J. Bonta, *The responsivity principle and offender rehabilitation. Forum on Corrections Research*, 1995.
- P. Gendreau, T. Little & C. Goggin, 'A meta analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works?' *Criminology*, 34.
- P.H. van der Laan, 'Over straffen, effectiviteit en erkenning: de wetenschappelijke onderbouwing van preventie en strafrechtelijke interventie', *Justitiële Verkenningen* 2004-3.
- P.H. van der Laan & A.M. Slotboom, 'Wat werkt?', *Het recht van binnen: Psychologie van het recht*, Deventer: Kluwer 2002.
- J. van der Leun, M. Kromhout, M. Easton & F. Weerman, 'Criminaliteit, migratie en etniciteit', *Tijdschrift voor Criminologie* 2010, 3.
- B.S.J. Wartna, D.L. Alberda, S. Verweij, 'Wat werkt in Nederland en wat niet?', *WODC*, 2013.
- S.J. Wartna, N. Tollenaar, M. Blom, S.M. Alma, I.M. Bregman & A.A.M. Essers, 'Recidivebericht 2002-2008. Ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van Nederlandse justitiabelen', *WODC*, december 2011.
- H. Wermink, A. Blokland, P. Nieuwbeerta & N. Tollenaar, 'Recidive na werkstraffen en na gevangenisstraffen', *Tijdschrift voor Criminologie* 2009, 2.

Jurisprudentie

- Rechtbank Amsterdam 18 februari 2011, *LJN BP5057*.

Niet gepubliceerde documenten

- 'Contact Journaal Handhavingsteam Colijnstraat en Schildersbuurt', 20 juni 2012.
- D. Mekel en B. de Koning, 'Masterplan problematische jeugdgroepen District Dordrecht / Zwijndrechtse Waard', november 2012.
- 'Verslag van het huisbezoek op 13 april 2012 door het Handhavingsteam Colijnstraat en Schildersbuurt aan het adres Jacob van Ruisdaelstraat 38, Dordrecht', 14 april 2012.
- 'Verslag van het huisbezoek op 27 april 2012 door het Handhavingsteam Colijnstraat en Schildersbuurt aan het adres Jacob van Ruisdaelstraat 38, Dordrecht', 29 april 2012.

Elektronische bronnen

www.arsaequi.nl

www.bju.nl

www.cbs.nl

www.ccv.nl

www.cms.dordrecht.nl

ww.halt.nl

www.jongereninbeeld.nl

www.kennisbank.platform31.nl

www.nji.nl

www.om.nl

www.veiligheidshuizen.nl

www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl

www.wodc.nl